

Δεύτερο καμπανάκι για τη «δεύτερη ευκαιρία»

Με το παρόν ο ΣΕΒ επανέρχεται, με μια αίσθηση επείγοντος, στο ζήτημα της διαχείρισης της επιχειρηματικής αποτυχίας μετά την παρέμβαση που είχε πραγματοποιήσει το Νοέμβριο του 2017, τόσο μέσω του ειδικού εργαστήριου διαβούλευσης «Ένα λειτουργικό πλαίσιο εξυγίανσης και πτώχευσης επιχειρήσεων ως προϋπόθεση ανάκαμψης της οικονομίας» αλλά και [σχετικής μελέτης και Special Report](#). Επαναλαμβάνει προτάσεις που είχαν γίνει τότε και δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμα.

Επιπλέον, οι προτάσεις συμπληρώνονται και προσαρμόζονται στην εμπειρία από την εφαρμογή διατάξεων που τότε ήταν ακόμα πρόσφατες αλλά και στις εξελίξεις που έχουν υπάρξει τον τελευταίο χρόνο. Συγκεκριμένα, ο ΣΕΒ τονίζει ότι χωρίς ένα πλήρως λειτουργικό και αποτελεσματικό προ-πτωχευτικό και πτωχευτικό πλαίσιο α) δεν θα επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ειδικά των επιχειρηματικών μη εξυπηρετούμενων δανείων, β) δεν θα είναι εφικτή η προσέλκυση ικανών στελεχών για τη διοίκηση των επιχειρήσεων που χρειάζονται εξυγίανση και γ) δεν θα αποκτήσει η χώρα τις προϋποθέσεις υγιούς χρηματοδότησης στον επόμενο αναπτυξιακό κύκλο της.

Από τις εργασίες της Ομάδας Πτωχευτικού και της Επιτροπής Φορολογικών του ΣΕΒ καταγράφεται ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλές και σημαντικές ενέργειες για τη βελτίωση του σχετικού πλαισίου. Καταγράφεται όμως, επίσης, ότι, μεταξύ άλλων, παραμένει η ανάγκη για κρίσιμες παρεμβάσεις στις ακόλουθες περιοχές:

- Διασφάλιση ότι επιχειρήσεις που έχουν πτωχεύσει αλλά βρίσκονται σε λειτουργία μπορούν να διασωθούν ακόμα και όταν δε συνεργάζονται οι διοικήσεις τους.
- Σαφή κριτήρια στις πτωχευτικές διαδικασίες που να προστατεύουν πιστωτές αλλά και τους μετόχους επιχειρήσεων που ακόμα διατηρούν θετική οικονομική αξία.
- Οι διαδικασίες εκποίησης να έχουν σε όλες τις περιπτώσεις την εμπιστοσύνη των πιστωτών, ταχύτητα, ευελιξία, διαφάνεια και να εξασφαλίζουν την ταχεία ανάκτηση της μεγαλύτερης δυνατής αξίας.
- Ο «εξωδικαστικός» να γίνει πραγματικά εξωδικαστικός για μικρές επιχειρήσεις με χρέη κυρίως προς το δημόσιο και τις τράπεζες, ενώ και οι διαδικασίες εξυγίανσης μεγαλύτερων επιχειρήσεων να βελτιωθούν σε κρίσιμα σημεία. Και στις δυο περιπτώσεις το κράτος να διαγράφει και αυτό απαιτήσεις ισότιμα και ακολουθώντας τις διαγραφές που προτείνει ο ιδιωτικός τομέας, ενώ η αναζήτηση ευθυνών στα στελέχη που διαγράφουν οφειλές να προαπαιτεί την δίωξη τους και από τον εργοδότη τους.
- Η «δεύτερη ευκαιρία» για τους έντιμους που βαρύνονται από χρέη προερχόμενα από επιχειρηματική δραστηριότητα να είναι πραγματική, αυτόματη και να μην περιορίζει αναίτια τη μελλοντική επαγγελματική δραστηριότητα.
- Να απομακρυνθούν τα πολλά και σημαντικά φορολογικά εμπόδια και αντικίνητρα που ορθώνει το κράτος στις προσπάθειες διάσωσης αξίας προς όφελος των οφειλετών, πιστωτών, εργαζομένων και τελικά του ίδιου του δημοσίου, όπως ενδεικτικά να επιστρέφεται ο ΦΠΑ που αναλογεί σε διαγραφόμενες απαιτήσεις, όπως ορίζει και πρόσφατη απόφαση του ΣΤΕ, και η σχετική ζημιά να συμψηφίζεται με τα κέρδη των επόμενων, τουλάχιστον, 10 ετών.
- Να εκλογικευτεί το πλαίσιο που αναζητά σε φυσικά πρόσωπα χρέη επιχειρήσεων προς το δημόσιο και οι δρακόντειες προβλέψεις του οποίου πλέον αποτρέπουν κάθε έλλογο στέλεχος από την εμπλοκή σε εγχειρήματα διάσωσης επιχειρήσεων. Ενδεικτικά, η αναζήτηση ευθύνης σε στελέχη για οφειλές τις οποίες δεν μπορεί να καταβάλει η επιχείρηση ειδικά όταν αυτή βρίσκεται υπό εξυγίανση ή που προκύπτουν από εξωλογιστικό προσδιορισμό να προαπαιτεί απόδειξη δόλου ή/και αμέλειας καθώς και αναλογικό επιμερισμό.

Η έκθεση συντάχθηκε υπό την εποπτεία της Επιτροπής Πτωχευτικού του ΣΕΒ και σε συνεργασία με την Επιτροπή Φορολογικών του ΣΕΒ, της εταιρίας ΡΟΤΑΜΙΤΙΣΒΕΚΡΙΣ και της εταιρείας Ζέππος και Γιαννόπουλος. Το παρόν επικαιροποιεί τη μελέτη του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ, όπως οριστικοποιήθηκε μετά το [ειδικό εργαστήριο διαβούλευσης](#) «Ένα λειτουργικό πλαίσιο εξυγίανσης και πτώχευσης επιχειρήσεων ως προϋπόθεση ανάκαμψης της οικονομίας» που πραγματοποιήθηκε από τον Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών καθώς και το Special Report με τίτλο «[Πτωχευτικό δίκαιο: «δεύτερη ευκαιρία» ή αγρός θάνατος για τις επιχειρήσεις και την οικονομία:](#)» που είχε εκδώσει ο ΣΕΒ το Νοέμβριο του 2017.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης & Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Senior Advisor: Μιχάλης Μητσόπουλος
Associate Advisor: Θανάσης Πρίντσιπας

Για περισσότερες πληροφορίες:

E: economics@sev.org.gr | T: +30 211 500 6157

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένει

Η Ελλάδα όταν ξεκίνησε η κρίση διατηρούσε ένα πλαίσιο το οποίο δε διευκόλυνε τη διαχείριση μιας πτώχευσης ούτε δεν εξασφάλιζε την προτεινόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «δεύτερη ευκαιρία» στους εμπλεκόμενους έντιμους επιχειρηματίες και μη επιχειρηματίες. Στα χρόνια της ταχείας ανάπτυξης και πιστωτικής επέκτασης το πρόβλημα που δημιουργούσε το ακατάλληλο αυτό, για σύγχρονη οικονομία, πλαίσιο δεν γινόταν ευρέως ορατό, πέρα από την τεχνητή διατήρηση των πτωχεύσεων σε χαμηλά επίπεδα. Η χώρα δεν αντιμετώπισε ευθέως τις συνέπειες που έχει ένα δυσλειτουργικό πλαίσιο διαχείρισης της επιχειρηματικής αποτυχίας, καθώς όλοι προτιμούσαν την παράταση της τυπικής ζωής ήδη στην πράξη πτωχευμένων επιχειρήσεων. Οι τράπεζες διασφαλίζονταν καταρχήν με την πρακτική χορήγησης δανείων μόνο με εμπράγματα εξασφαλίσεις και η μη τραπεζική χρηματοδότηση δεν κρίθηκε από πολλούς ως αναγκαία σε ένα περιβάλλον υπερβάλλουσας ρευστότητας. Με την κρίση όμως αυξήθηκε μαζικά ο αριθμός των επιχειρήσεων που υποκύπτανε και η αγορά των (ενέχυρων) ακινήτων καταστράφηκε λόγω σοβαρών λαθών πολιτικής. Έτσι έγιναν απόλυτα εμφανείς οι αδυναμίες του πλαισίου και το αναίτιο κόστος που αυτές επιβάλλουν στην οικονομία, τις επιχειρήσεις και τα στελέχη τους.

Αν και η υλοποίηση παρεμβάσεων στο σχετικό πλαίσιο εντάχθηκε στις διαρκείς μνημονιακές υποχρεώσεις αυτές προχώρησαν αργά και εν πολλοίς παρέμειναν ημιτελείς. Σήμερα, που η χώρα έχει ανακτήσει σε μεγάλο βαθμό τη νομοθετική πρωτοβουλία είναι πλέον εφικτό να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί μια στρατηγική που θα έχει αποκλειστικό γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Η άσκηση αυτής της εθνικά συμφέρουσας πολιτικής πρέπει να απαλλάξει την οικονομία από το βραχνά των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε χρήσιμο χρόνο, αλλά και να διαμορφώσει ένα πλαίσιο το οποίο θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα να λειτουργήσει μελλοντικά σε ένα ώριμο από όλες τις πλευρές περιβάλλον.

Στόχος του πλαισίου διαχείρισης της έντιμης αφερεγγυότητας πρέπει να είναι αφενός η αναγνώριση της πραγματικότητας, γεγονός που περιλαμβάνει την αναγνώριση ότι περιουσιακά στοιχεία έχουν χαθεί τόσο για τους πιστωτές όσο και τους οφειλότες και τη βέλτιστη διαχείριση αυτής της πραγματικότητας, αλλά και – κυρίως – τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα υποστηρίξουν και θα επιτρέψουν την ταχεία οικονομική επανεργοποίηση των έντιμων οφειλετών που βρέθηκαν σε πραγματική αδυναμία.

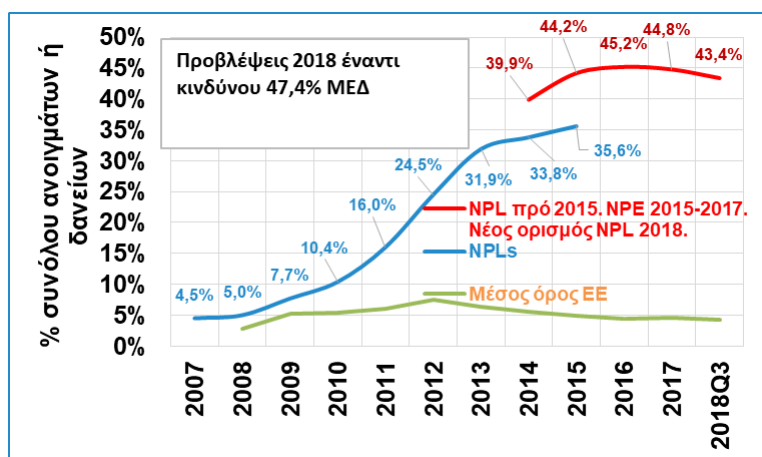
Με δεδομένες τις σημαντικές παρεμβάσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί και τα ιδιαίτερα χρήσιμα νέα εργαλεία που έχουν δημιουργηθεί, είναι κρίμα να μην προχωρήσει η χώρα σε ορισμένες ακόμα στοχευμένες παρεμβάσεις που θα ολοκληρώσουν τις έως τώρα παρεμβάσεις. Με αυτές οι έως τώρα πρωτοβουλίες θα μπορέσουν να αποδώσουν πλήρως ως ένα ενιαίο, συνεκτικό και λειτουργικό σύνολο, καθώς μια σύνθετη διαδικασία όπως η διαχείριση της επιχειρηματικής αποτυχίας προαπαιτεί την παράλληλη και ομαλή λειτουργία πολλών επιμέρους σημαντικών θεσμικών ρυθμίσεων – μια να δυσλειτουργεί, το τελικό αποτέλεσμα δεν επιτυγχάνεται.

Η στιγμή είναι κρίσιμη για την επίτευξη αυτής της απόδοσης, καθώς ναι μεν η χώρα ανακάμπτει, αλλά οι ρυθμοί της ανάκαμψης δεν αρκούν για να αντιμετωπίσει η χώρα τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Παρεμβάσεις που μπορούν να θωρακίσουν την ανάκαμψη και να την ενισχύσουν συνεπώς είναι κρίσιμα αναγκαίες ειδικά στην παρούσα συγκυρία.

Στα χρόνια της κρίσης στη χώρα μας τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και ανοίγματα των τραπεζών, ως ποσοστό των χορηγήσεων αλλά και του ΑΕΠ, είχαν ανέλθει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα (**Δ1**). Πλέον,

έχει αρχίσει η μείωση τους αλλά αυτά συνεχίζουν να ανέρχονται σε άνω των €80 δις. (άνω των 50 δις. για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και 90 δις. για δάνεια & προκαταβολές), σύμφωνα με τα [πλέον πρόσφατα στοιχεία της ΤτΕ](#) και [της ΕΚΤ](#). Σημειώνεται ότι περίπου €51 δις. (άνω των €32 δις. για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια) αφορούν επιχειρηματικά δάνεια και ανοίγματα, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα στα στεγαστικά, που έχουν μεγάλη σημασία λόγω του ότι πολλά δάνεια καλύπτονται από ενέχυρα ακινήτων, ανέρχονται σε €32 δις.. Την ίδια ώρα οι οφειλές φορολογουμένων προς τις αρχές ξεπερνούν σταθερά τα €100 δις., εκ των οποίων άνω των €30 δις. αφορούν επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, πλέον των €13,8 δις. ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών πτωχευμένων επιχειρήσεων. Την ίδια ώρα πρόσφατη έκθεση της ΕΚΤ καταγράφει εκ νέου το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει, σε σύγκριση με τις άλλες χώρες που διήλθαν μια βαθιά κρίση ή αιτήθηκαν επίσημης βοήθειας, ιδιαίτερα αυξημένο ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπλέον αναφέρει στοιχεία που δείχνουν ότι υπάρχει συγκριτικά με άλλες χώρες, και για το μέγεθος του προβλήματος, αργή πρόοδο μείωσης του προβλήματος ([Δ2](#)).

Δ1. Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα* και προβλέψεις συστημικών τραπεζών έναντι επισφαλειών. (ΤτΕ 2019, ECB 2018, NPE: μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, NPL: μη εξυπηρετούμενα δάνεια.)

Δ2. Ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων και ρυθμοί μείωσης τους.

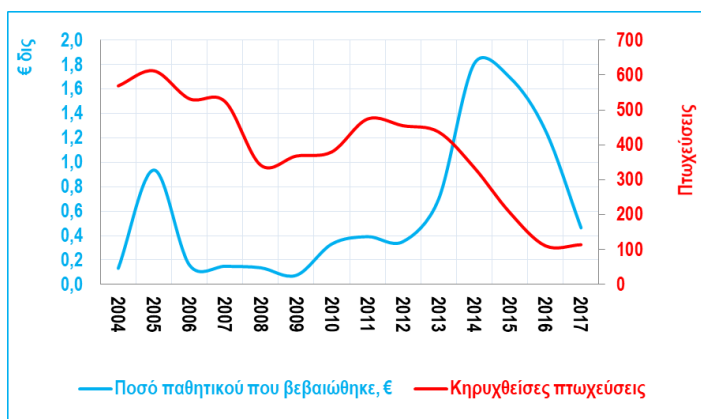
(Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προκαταβολές κατά τρέχον ορισμό – Έκθεση ΕΚΤ για εποπτικές δραστηριότητες 2018)

	Q3 2017	Q3 2018	% μεταβολή	Δ ποσοστιαίες μονάδες μείωσης
Κύπρος	34,0%	20,7%	-39,1%	13,3%
Σλοβενία	13,6%	8,3%	-39,0%	5,3%
Πορτογαλία	18,1%	14,5%	-19,9%	3,6%
Ιρλανδία	12,2%	8,5%	-30,3%	3,7%
Ιταλία	11,9%	9,4%	-21,0%	2,5%
Ελλάδα	46,6%	43,4%	-6,9%	3,2%
Ισπανία	4,8%	4,1%	-14,6%	0,7%
ΕΕ	5,2%	4,2%	-19,2%	1,0%

Επιπλέον, ο αριθμός των πτωχεύσεων που διεκπεραιώνονται υποχωρεί, με την αξία του παθητικού που βεβαιώνεται να υποχωρεί και αυτό μετά το 2015 σε εκ νέου χαμηλά επίπεδα, τα οποία βρίσκονται σε αναντιστοιχία με το μέγεθος του προβλήματος που υπάρχει ([Δ3](#)).

Δ3. Πτωχεύσεις και παθητικό αυτών. (ΕΛΣΤΑΤ 2016)

Τι είχε προτείνει ο ΣΕΒ το Νοέμβριο του 2017

Ο ΣΕΒ, αντιλαμβανόμενος το μέγεθος του προβλήματος και τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που έχει η μη ταχεία αντιμετώπιση του, είχε κάνει το Νοέμβριο του 2017 παρέμβαση για το πτωχευτικό δίκαιο, με σχετικό εργαστήριο διαβούλευσης, [μελέτη και Special Report](#). Είχαν προηγηθεί [παρέμβαση τον Μάρτιο 2017](#) με αφορμή τον τότε ακόμα σχεδιαζόμενο «εξωδικαστικό μηχανισμό» καθώς και παρέμβαση μέσω του εβδομαδιαίου δελτίου ([17/11/2016](#)).

Ακολουθώντας μια αναλυτική σύγκριση α) των διάφορων διαδρομών του προ-πρωχευτικού και πτωχευτικού δικαίου της χώρας και β) του σχετικού Ελληνικού πλαισίου με αυτό άλλων χωρών και μετά από μια εκτενή διαβούλευση με ειδικούς, εκπροσώπους της πολιτείας και εκπροσώπους επιχειρήσεων, ο ΣΕΒ διατύπωσε το Νοέμβριο του 2011 προτάσεις οι βασικές εκ των οποίων συνοψίζονται ως εξής:

Α. Σε ότι αφορά το φορολογικό πλαίσιο και το πλαίσιο νομοθετημάτων που υποστηρίζουν το πτωχευτικό δίκαιο.

- Απομάκρυνση σημαντικών φορολογικών εμποδίων που ορθώνονται στην εξυγίανση της αγοράς από την κληρονομιά της κρίσης. Συγκεκριμένα, είχε προταθεί όταν διαγράφεται μια απαίτηση από προμηθευτή, να του επιστρέφεται ο ΦΠΑ και ο φόρος εισοδήματος που αναλογεί και έχει ήδη καταβληθεί (η Ελλάδα αποτελεί σπάνια περίπτωση χώρας που απαιτεί την καταβολή του ΦΠΑ με την έκδοση του τιμολογίου και όχι την πληρωμή, ακόμα και για ΜμΕ, και επιπλέον δεν επέστρεφε τον αχρεωστήτως καταβληθέν ΦΠΑ όταν η απαίτηση δεν εξοφλείται και διαγράφεται, γεγονός που οδήγησε στην απόφαση 355/2019 του ΣΤΕ και που διατάσσει την επιστροφή του αχρεωστήτως καταβληθέντος ΦΠΑ), όπως συμβαίνει, υπό προϋποθέσεις, στην πλειοψηφία των κρατών μελών της Ε.Ε. και διασαφηνίζεται ότι είναι συμβατό με το Ενωσιακό δίκαιο αλλά και τις προβλέψεις της [οδηγίας περί ΦΠΑ](#) ([βλέπε παρουσίαση Ζέπος & Γιαννόπουλος](#)).
- Οι ζημιές από τις διαγραφές να συμψηφίζονται με μελλοντικά κέρδη για τουλάχιστον 10 χρόνια, ή και χωρίς χρονικό περιορισμό όπως ισχύει στα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. και όπως προτείνει η [Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο σχέδιο Οδηγίας για την CCTB](#).
- Το ποσό που διαγράφεται, είτε αφορά τραπεζικό δάνειο ή διαγραφή άλλης απαίτησης, δεν πρέπει να φορολογείται ως εισόδημα, και στην πράξη η σχετική πρόβλεψη που αφορούσε μόνο τραπεζικά δάνεια έως το τέλος του 2017 έπρεπε να επεκταθεί σε όλες τις απαιτήσεις καθώς και χρονικά καθώς η μονοετής παράταση που είχε δοθεί ως το τέλος του 2018 έχει εκπνεύσει.

- Συμμετοχή του κράτους με διαγραφές κεφαλαίου σε όλες τις διαδικασίες πτώχευσης, και όχι μόνο στη διαδικασία, του λεγόμενου «εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων», κάτι που άλλωστε ήδη προβλέπεται από το άρ. 102 Ν3588/07.
- Εξορθολογισμός της «εις ολόκληρον» & «αλληλέγγυας» ευθύνης» και της διαδικασίας αναζήτησης «αντικειμενικών» ποινικών ευθυνών σε στελέχη επιχειρήσεων που έχουν οφειλές προς τις αρχές.
- Κατοχύρωση πραγματικής «δεύτερης ευκαιρίας» στην έντιμη πτώχευση [συμβατή με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#), η οποία θα είναι αυτόματη, χωρίς νέα δικαστική απόφαση, πραγματική, δηλαδή να μην οδηγεί σε αποκλεισμό από επαγγέλματα χωρίς λόγο, και να αφορά και διοικητές επιχειρήσεων που δεν έχουν τυπικά την ιδιότητα του «εμπόρου», πάντα εφόσον δεν υπάρχει αποδεδειγμένος δόλος ή αμέλεια.

B. Σε ότι αφορά το πλαίσιο των προπτωχευτικών και πτωχευτικών διαδικασιών:

- Όλες οι διαδικασίες να ακολουθούν ένα ορόσημο με ενιαίο και συνεκτικό τρόπο, και επιπλέον η έννοια αυτού θα ήταν χρήσιμο να διασαφηνιστεί και να ποσοτικοποιηθεί.
- Να μπορούν να εκκινήσουν τις διαδικασίες που έπονται του οροσήμου τόσο ο οφειλέτης όσο και μια πλειοψηφία πιστωτών, πάντα με τις πρέπουσες ασφαλιστικές δικλίδες. Αντίστοιχα, πριν το ορόσημο να μπορεί να εκκινήσει τις διαδικασίες ο οφειλέτης και παράλληλα να λαμβάνει εφάπαξ και για ορισμένο χρόνο μια εύλογη προστασία από τους πιστωτές.
- Να υπάρχει μια αυστηρά μονοσήμαντη συσχέτιση της παύσης πληρωμών με το ορόσημο και την πτωχευτική απαλλοτρίωση.
- Ο σύνδικος/ διαχειριστής αφερεγγυότητας θα πρέπει να έχει επαρκή προσόντα και να επιλέγεται με τη σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας των πιστωτών, κατά τα πρότυπα του ειδικού διαχειριστή. Επιπλέον, με δεδομένη την προαναφερόμενη εμπιστοσύνη, να μπορεί να λειτουργεί χωρίς αντικίνητρα, με ευελιξία και ταχύτητα και με μια αμοιβή που να ενθαρρύνει την ανάκτηση μέγιστης αξίας.
- Βελτίωση σε ορισμένα σημεία του πλαισίου για την ειδική διαχείριση, ειδικά ως προς τη δυνατότητα εκκίνησης της διαδικασίας όταν δεν υπάρχουν πιστωτές τραπεζικά ιδρύματα.
- Βελτίωση δημοσιότητας πλειστηριασμών.
- Εκπαίδευση συνδίκου / διαχειριστή αφερεγγυότητας και δικαστικών λειτουργιών.
- Τη δημιουργία μιας λειτουργικής και αμφίδρομης σύνδεσης του πτωχευτικού κώδικα και του νόμου για την «εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών επιχειρήσεων», με αξιοποίηση της υποδομής που έχει δημιουργηθεί. Να εξασφαλιστεί μια πραγματικά εξωδικαστική διαδικασία για τις απλές υποθέσεις και για τις πιο σύνθετες και ώριμες συζήτησης στα πλαίσια του «εξωδικαστικού», που όμως δεν εξασφαλίζουν συναίνεση, να μπορεί να συνεχιστούν ομαλά στα πλαίσια του πτωχευτικού κώδικα.
- Αξιολόγηση του πρόσφατου, τότε, πλαισίου προστασίας των στελεχών και υπαλλήλων που διαγράφουν ζημιές.
- Δημιουργία δημόσιου και εύχρηστου μητρώου για τις απαιτήσεις που έχουν διασφάλιση.

Τα θετικά βήματα των τελευταίων ετών

Τα τελευταία χρόνια πράγματι ελήφθησαν σημαντικές πρωτοβουλίες με στόχο τη βελτίωση των υποδομών και του πλαισίου που χρειάζεται μια χώρα για να διευκολύνει τη διαχείριση της επιχειρηματικής αποτυχίας. Κάποιες από αυτές έθεσαν στη διάθεση της αγοράς εργαλεία που έχουν δώσει λύσεις σε δύσκολες συνθήκες, άλλες οδήγησαν σε οριακές βελτιώσεις και ορισμένες αποτέλεσαν αρνητικές εξελίξεις.

Σε πολλές περιπτώσεις απαραίτητες πρωτοβουλίες ή επεμβάσεις για τη διόρθωση εμφανών αδυναμιών αναλήφθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση, παρόλο που οι ανάγκες της αγοράς για λύσεις ήταν ιδιαίτερα πιεστική. Το κόστος των καθυστερήσεων και της ολιγωρίας στην υλοποίηση διορθώσεων, την αναγκαιότητα των οποίων επίμονα επεσήμανε η αγορά, για την οικονομία και κοινωνία ήταν αναίτιο και ιδιαίτερα μεγάλο. Σήμερα όμως, συνολικά, το πλαίσιο εμφανίζεται σαφώς βελτιωμένο, σε αρκετά σημείο λειτουργικό, και έχουν αντιμετωπιστεί σημαντικές αδυναμίες και ακαμψίες του παρελθόντος.

Η απαρίθμηση των κύριων παρεμβάσεων με θετικές επιπτώσεις καταγράφει και την έκταση της προσπάθειας που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια. Ενδεικτικά αναφέρονται τα κάτωθι:

- Δημιουργία του πλαισίου του Ν4307/14, άρθρο 68 και επόμενα, («ειδική διαχείριση») που προσφέρει ταχύτητα, ευελιξία και πλεονεκτήματα σε περιπτώσεις που πληρούν το κριτήριο της πτώχευσης ειδικά ως προς α) την πώληση στοιχείων ενεργητικού χωρίς να προϋποθέτει συναίνεση του οφειλέτη, β) τη δυνατότητα ταχείας προώθησης των διαδικασιών ενώ παράλληλα επιβεβαιώνεται ο πίνακας πιστωτών, γ) τον ορισμό ειδικού διαχειριστή αυξημένων τυπικών προσόντων που προτείνεται στην αίτηση (την οποία υποβάλλουν οι πιστωτές) και δ) τη δυνατότητα έναρξης της διαδικασίας μετά από αίτηση των πιστωτών και χωρίς τη συναίνεση του οφειλέτη, εφόσον την αίτηση στηρίζουν πιστωτές με το 40% των απαιτήσεων που περιλαμβάνουν ένα τραπεζικό ίδρυμα.
- Εισαγωγή και σταδιακές βελτιώσεις στο Ν3588/07 σε ότι αφορά την «εξυγίανση» (άρθρα 106 β-δ Ν3588/07 σε αντικατάσταση της προ-πτωχευτικής «συνδιαλλαγής») και που στοχεύει στη συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης, δυναμικά με μερική έστω συμμετοχή και παλιών ιδιοκτητών και διοίκησης, εφόσον αυτό συμφωνηθεί μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών. Αυτό το πλαίσιο έχει ορισμένα σημαντικά πλεονεκτήματα που δεν τα έχουν οι εναλλακτικές προ-πτωχευτικές διαδρομές, όπως α) δυνατότητα του οφειλέτη να υποβάλλει σχετική αίτηση εξυγίανσης και πριν το ορόσημο που σηματοδοτεί πτώχευση, β) η δυνατότητα εξαίρεσης από τη διαγραφή απαιτήσεων πιστωτών εφόσον υπάρχουν σοβαροί λόγοι που επιβάλλουν κάτι τέτοιο (άρ. 106β(δ)) και γ) τη δυνατότητα μετάβασης της επιχείρησης σε νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς χωρίς να απαιτούνται οι διαδικασίες, και χωρίς να προκύπτουν οι αβεβαιότητες και ευθύνες, που υπάρχουν σε έναν τυπικό εταιρικό μετασχηματισμό.
- Δημιουργήθηκε ένα πλαίσιο προστασίας από χωρίς επαρκή τεκμηρίωση ενοχής άσκηση ποινικών διώξεων στελεχών τραπεζών και του δημοσίου όταν υπογράφουν διαγραφές απαιτήσεων (Άρ 65 του Ν4472/2017). Η πρόβλεψη αυτή καλύπτει διαγραφές που γίνονται στα πλαίσια του Πτωχευτικού Κώδικα ή του Ν4469/2017, καθώς και του Ν3869/2010 αλλά και για τα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί σε funds (Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και Εταιρίες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις). Πλέον, «ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από αίτηση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης. Στην αίτηση πρέπει να τεκμηριώνεται

ειδικά και εμπειριστατωμένα ότι οι ανωτέρω πράξεις ή παραλείψεις τελέστηκαν κατά παράβαση των προϋποθέσεων (που περιγράφονται στην προηγούμενη παράγραφο του Νόμου)».

- Δημιουργία ενός πλαισίου για ειδικές εταιρείες διαχείρισης των κόκκινων δανείων, αλλά και για την πώληση αυτών από τις τράπεζες (N4354/2015). Βασικό πλεονέκτημα αποτελεί, στην πράξη, η προαναφερόμενη προστασία των στελεχών των funds και εταιρειών διαχείρισης από τον κίνδυνο ποινικών διώξεων και άλλων νομικών επιπτώσεων. Παράλληλα, δημιουργία του πλαισίου για τη λειτουργία της αγοράς των εν λόγω δανείων.
- Δημιουργία, κατόπιν συγκεκριμένης διαδικασίας, της Συντονιστικής Επιτροπής Κόκκινων Δανείων, του «NPL Forum» που επιτρέπει, πάντα βάσει συγκεκριμένων διαδικασιών, την αναζήτηση βέλτιστων συναινετικών λύσεων στην περίπτωση μεγάλων και μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και έχουν οφειλές σε τουλάχιστον δυο τράπεζες. Σχετικά, πολλές περιπτώσεις αξίας έως €10 δισ. είναι ώριμες για διευθέτηση.
- Την έναρξη συνεργασίας, με στόχο τη διαχείριση των δανείων μεσαίων και μικρών κυρίως επιχειρήσεων, με την εξειδικευμένη διαχειρίστρια εταιρία δανείων Ιταλική doBank S.p.A. (doBank). Η συνεργασία ακολουθεί την ολοκλήρωση σχετικής διαδικασίας με την Τράπεζα της Ιταλίας και την Τράπεζα της Ελλάδος, τη λήψη άδειας από τις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές και την ολοκλήρωση διεθνούς διαγωνισμού. Ένας ικανός αριθμός επιχειρήσεων (50% των NPL ΜμΕ αξίας €20 δισ.) είναι ώριμο για διευθέτηση στα πλαίσια της συμφωνίας με την doBank.
- Επεμβάσεις σε κρίσιμους κώδικες. Ενδεικτικά, ο Ν4335/2015 τροποποίησε το Άρθρο 977 του Κωδ.Πολ.Δικ. διασφαλίζοντας, στην πράξη, το μερίδιο του εκπλειστηριάσματος που αναλογεί στις απαιτήσεις που έχουν προνόμιο στο 65% για τις περιπτώσεις που υπάρχουν και απαιτήσεις χωρίς προνόμιο, από εργαζόμενους και το δημόσιο.
- Βελτίωση του πλαισίου πλειστηριασμών ακινήτων και δημιουργία υποδομής για ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται πλέον αποκλειστικά η ηλεκτρονική εκτέλεση τους (N4512/2018), κάτι που βελτιώνει την ενημέρωση και δυνατότητα συμμετοχής ενδιαφερομένων, ενισχύοντας τη διαφάνεια και αυξάνοντας το τίμημα που επιτυγχάνεται. Επίσης, τροποποιήθηκε ο Κωδ.Πολ.Δικ. (εισαγωγή νέου άρθρου 977^Α, μέσω του Ν4472/2017) διασαφηνίζοντας την κατάταξη πιστωτών σε ότι αφορά τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς.
- Δημιουργήθηκε το πλαίσιο του Ν4469/17 «Εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών» με στόχο την ταχεία διαγραφή οφειλών επιχειρήσεων που έχουν προσδοκίες ανάκαμψης σε ένα πλαίσιο που δεν απαλλοτριώνει μερικά έστω την ιδιοκτησία ή το μερίδιο συμμετοχής του μετόχου, σε αντίθεση με τις άλλες διαδρομές στις οποίες η διαγραφή οφειλών συνοδεύεται συνήθως και από κεφαλαιοποίηση τους ή και την πλήρη πτωχευτική απαλλοτρίωση.
- Την εισαγωγή της πρόβλεψης για συμμετοχή του δημοσίου στις διαγραφές απαιτήσεων, καταρχήν στο πλαίσιο του Ν4469/17 αλλά και με την προσθήκη το 2011 του άρθρου 102 (πλέον) του Ν3588/07, πέρα από διαγραφές προστίμων και προσαυξήσεων, αν και όπως θα επισημανθεί στη συνέχεια η ενεργοποίηση των προβλέψεων αυτών στην πράξη ακόμα εκκρεμεί.
- Δημιουργήθηκε και βελτιώθηκε σταδιακά η πλατφόρμα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, η οποία πλέον συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό στοιχείων ηλεκτρονικά. Δημιουργήθηκε έτσι, για πρώτη φορά, μια πλατφόρμα πληροφόρησης που εμπεριέχει σημαντικές

πληροφορίες που δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη θέση του κάθε οφειλέτη, και κυρίως για το σύνολο των οφειλών του προς τις τράπεζες και το δημόσιο.

Επιπλέον σημαντικές εξελίξεις αποτελούν τα κάτωθι:

- Υιοθέτηση από την Τράπεζα της Ελλάδας του Κώδικα Δεοντολογίας που περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες πρέπει να προσεγγίζουν και να διαχειρίζονται τις σχέσεις τους με τον μη συνεπείς στις πληρωμές δανειολήπτες.
- Δημιουργήθηκε ένα πλαίσιο πτώχευσης φυσικών προσώπων («Νόμος Κατσέλη» Ν3869/2010), και στη συνέχεια έγιναν αρκετές προσπάθειες κάλυψης των, από την αρχή απολύτως ξεκάθαρων, αδυναμιών που το καθιστούσαν εξαιρετικά ευάλωτο σε κακόπιστη κατάχρηση. Κυριότερη σχετική εξέλιξη είναι η υποχρέωση όσων υποβάλλουν αίτηση να δεχθούν άρση του απορρήτου (τροποποίηση που εισήγαγε ο Ν.4549/2018), και η οποία οδήγησε στην μαζική απόσυρση αιτήσεων στρατηγικών κακοπληρωτών οι οποίοι για 8 χρόνια είχαν υπερφορτώσει το σύστημα, στερώντας τους πράγματι πτωχευμένους από εύλογη πρόσβαση σε μια λειτουργική λύση στα αδιέξοδα που αντιμετώπιζουν. Παρά τις βελτιώσεις αυτές και ως αποτέλεσμα των βαθύτατων δομικών αδυναμιών στο σχεδιασμό του το υφιστάμενο πλαίσιο συνεχίζει να μη διευκολύνει τον εντοπισμό και την ταχεία και δίκαιη διευθέτηση εκείνων των καλόπιστων οφειλετών που πράγματι θα είχαν ανάγκη πρόσβασης σε ένα πλαίσιο προσωπικής πτώχευσης.
- Ορισμένες οριακές βελτιώσεις σε φορολογικά ζητήματα. Συγκεκριμένα, παράταση με το Ν4537/2018 για ένα έτος (δηλαδή έως 31/1/2018) της πρόβλεψης του άρ 62 Ν4389/16 για απαλλαγή από φορολόγηση ως εισόδημα των διαγραφών τραπεζικών δανείων που γίνονται στα πλαίσια του εξωδικαστικού και με δικαστική απόφαση. Επίσης, με την ΠΟΛ 1080/17 η ΑΑΔΕ διασαφήνισε μια σειρά από τεχνικές λεπτομέρειες του τρόπου εγγραφής των απαιτήσεων που διαγράφονται από τα βιβλία των προμηθευτών, και που για πολλές εταιρείες αφαιρούν μια σημαντική αβεβαιότητα ως προς τη δυνατότητα εμφάνισης αυτών των διαγραφών ως ζημιά που αναγνωρίζεται από τις φορολογικές αρχές. Η ΠΟΛ 1080/2017 επιβεβαίωσε τη μη επιστροφή του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί και αναλογεί στην απαίτηση που διαγράφεται, αλλά εξαντλώντας τις δυνατότητες που έχει επί του θέματος η ΑΑΔΕ αναγνωρίζει τον ΦΠΑ που έχει καταβληθεί ως φορολογική δαπάνη. **Στη συνέχεια όμως εκδόθηκε η 355/2019 απόφαση του ΣΤΕ που διατάσσει την επιστροφή των ποσών αυτών, αν και εκκρεμεί η εφαρμογή της.** Τέλος, με την ΠΟΛ 1209/2017 η ΑΑΔΕ έδωσε μια όχι εξαντλητική αλλά έστω καταρχήν μερική λύση στο σημαντικό πρόβλημα που προέκυψε μετά την εφαρμογή του Ν4174/2013, άρ. 66. Η εφαρμογή αυτού του άρθρου είχε ως αποτέλεσμα ακόμα και απλές φορολογικές διαφορές, που δε συνδέονται με απόκρυψη φορολογητέας ύλης, καθώς και αυτές που προκύπτουν λόγω διαφορών σε ενδο-ομιλικές συναλλαγές, όταν και εφόσον προκύπτουν κατά τη διάρκεια φορολογικού ελέγχου και εφόσον ξεπερνούν τις 100.000 ευρώ (ανεξάρτητα των μεγεθών της εταιρείας), να οδηγούν σε αυτόματα και αδιάκριτη άσκηση ποινικών διώξεων σε πολλά στελέχη της εταιρείας.
- Έγιναν αρκετές επεμβάσεις και βελτιώσεις στο Ν3588/2007. Ενδεικτικά, έγινε εισαγωγή στο Πτωχευτικό Δίκαιο του θεσμού της απαλλαγής του “έντιμου” οφειλέτη εμπόρου που έχει πτωχεύσει από το υπόλοιπο των χρεών του μετά από δύο χρόνια από την κήρυξη της πτώχευσης και κατόπιν επικύρωσης αίτησης του από δικαστήριο / κήρυξη του οφειλέτη «συγγνωστού» (Άρθρο 167 Ν3588/2007 μετά τροποποιήσεις όπως των Ν4446/2016 & Ν4549/2018). Σχετικά

προβλέπεται πλέον και η απαλλαγή για χρέη προς το δημόσιο. Επίσης, καταργήθηκε με το Ν4446/2016 η διάταξη του άρθρου 6 του Ν3588/2007 που προέβλεπε ότι απορρίπτεται η αίτηση πτώχευσης αν δεν αρκεί η περιουσία για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας.

- Η θέσπιση της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
- Διαδικασία πιστοποίησης των απαραίτητων διαμεσολαβητών.
- Η δημιουργία του πλαισίου επαγγελματικής δραστηριοποίησης των διαχειριστών αφερεγγυότητας και η προοπτική ενεργοποίησής τους σύντομα και με ένα ελαφρά βελτιωμένο, ως προς το σύνδικο, πλαίσιο κινήτρων σε ό,τι αφορά την αμοιβή.

Αρνητικές εξελίξεις

Την ίδια ώρα, πέρα από το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι βελτιώσεις δεν έχουν εξαντλήσει το σύνολο των προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν και όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, έχουν καταγραφεί και αρκετές αρνητικές εξελίξεις:

- Η κατάργηση τον Δεκέμβριο του 2016 του άρθρου 106ια (ειδική εκκαθάριση) του Ν3588/2007 στέρησε από το προ-πτωχευτικό πλαίσιο τη μόνη διαδρομή που ρητά προέβλεπε την αλλαγή ιδιοκτησίας και διοίκησης σε μια επιχείρηση που θα συνεχίζει να λειτουργεί και η οποία κινείται με πρωτοβουλία των πιστωτών (με συμμετοχή του 20% εκ αυτών στην υποβολή της αίτησης η οποία συνοδεύεται και από πρόταση για τον εκκαθαριστή που μπορούσε να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο), αφού φυσικά έχει εκπληρωθεί το ορόσημο που σηματοδοτεί την πτώχευση. Θεωρητικά υπάρχει η λύση της μετοχοποίησης χρεών, αλλά αυτή στην πράξη απαιτεί συνεργασία της παλαιάς διοίκησης / ιδιοκτησίας α) για την έκδοση των ισοζυγίων και β) για τη σύγκλιση της γενικής συνέλευσης (την οποία αποφασίζει και προσκαλεί το διοικητικό συμβούλιο, (Ν4548/18 άρ. 121), ώστε η γενική συνέλευση να εξουσιοδοτήσει στη συνέχεια το διοικητικό συμβούλιο να προχωρήσει σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου κατά το Ν4548/2018 άρ. 25). Έτσι, στην πράξη δεν υφίσταται λύση του αδιεξόδου αν δεν υπάρχει συναίνεση της διοίκησης, ακόμα και αν η επιχείρηση πληροί πλέον όλα τα δυνητικά κριτήρια πτώχευσης που θα μπορούσε να υιοθετήσει κανείς (παύση πληρωμών και μηδενική ή αρνητική υπολειπόμενη καθαρή αξία των μετοχών). Οι εναπομένουσες εναλλακτικές προ-πτωχευτικές διαδρομές που μπορούν να κινηθούν με πρωτοβουλία των πιστωτών είτε δεν προβλέπουν ρητά την υποβολή αίτησης από επιχείρηση που βρίσκεται σε λειτουργία (η ειδική διαχείριση του Ν4307/14, άρθρο 68 και επόμενα, στοχεύει «στην εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού» χωρίς να αναφέρει ρητά ότι την αίτηση μπορούν να υποβάλλουν εταιρείες «ανεξαρτήτως αν ευρίσκονται σε λειτουργία») είτε απαιτούν συναίνεση του οφειλέτη (η αίτηση για εξυγίανση του Ν3588/07 υποβάλλεται μόνο από τον οφειλέτη, άρ. 99).
- Η κατάργηση του άρθρου 106ια Ν3588/2007 [εξαφάνισε από τη νομοθεσία τη μόνη εναπομένουσα διαδρομή](#) (μετά την κατάργηση άρθρων 46 & 46^α του Ν1892/90 και την ΠΟΛ1069/2016 σε συνέχεια της 129/15 γνωμοδότησης ΝΣΚ) που προέβλεπε, έστω και υπό προϋποθέσεις που η αγορά είχε κρίνει ως υπερβολικές και μη ανταποκρινόμενες στη πραγματικότητα πολλών επιχειρήσεων, τη δυνατότητα ανάκτησης του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί επί απαιτήσεων που διαγράφονται από προμηθευτές της επιχείρησης που έχει ενταχθεί σε προ-πτωχευτική διαδικασία. Σημειώνεται ότι σε πανευρωπαϊκό επίπεδο το ζήτημα του χειρισμού του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί

επί διαγραφόμενων ποσών ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή ότι αυτός είναι αποκλειστικά φόρος κατανάλωσης που δεν καταβάλλεται από προμηθευτές αναδεικνύεται τελευταία στα πλαίσια ειδικά των δρομολογημένων αλλαγών στον ΦΠΑ και σε ότι αφορά τη φορολόγηση ψηφιακών δραστηριοτήτων και τη λειτουργία του MOSS (Mini One-Stop-Shop) για ΜμΕ εντός της Ενιαίας Αγοράς. Σημειώνεται, τέλος, ότι η απόφαση ΣΤΕ 355/2019 που διατάσσει την επιστροφή του αχρεωστήτως καταβληθέντος ΦΠΑ επικαλείται στην επιχειρηματολογία της το άρθρο 106ια.

- Η «ειδική διαχείριση» είχε δημιουργηθεί το 2014 ως συμπλήρωμα του άρθρου 106ια Ν3588/2007 και συνεπώς προέβλεπε α) να έχει κύριο σκοπό την πώληση στοιχείων ενεργητικού χωρίς να διευκρινίζει ρητά ότι μπορούν να υποβάλλουν αίτηση υπαγωγής και επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία και β) να συνυποβάλλει την αίτηση ως πιστωτής τραπεζικό ίδρυμα και να υπάρχει ένα σχετικά υψηλό ποσοστό συναίνεσης πιστωτών (40% αντί 20% που ίσχυε στην ειδική εκκαθάριση) κατά την υποβολή της αίτησης. Με την κατάργηση του άρθρου 106ια αυτά τα χαρακτηριστικά όμως καταλήγουν να γίνονται αδυναμίες της «ειδικής διαχείρισης», η οποία καλείται να καλύψει τώρα ένα ευρύτερο πεδίο περιπτώσεων από αυτό για το οποίο είχε σχεδιαστεί.
- Το πλαίσιο του Ν4469/17 «Εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών» θεσμοθέτησε μια διαδικασία που είναι δύσκολη με πολύπλοκες διαδικασίες και πολυάριθμα προαπαιτούμενα που αυξάνουν το κόστος συμμετοχής στη διαδικασία ειδικά μικρών δανειοληπτών. Φορείς της αγοράς είχαν επισημάνει ήδη από τα πρώτα στάδια της σχετικής διαβούλευσης την ανάγκη να παραμείνει η διαδικασία απλή, στοχεύοντας κυρίως στην ταχεία διαγραφή οφειλών που αποτελούν κληρονομιά της κρίσης σε περιπτώσεις με οφειλές κυρίως σε τράπεζες και το δημόσιο και για τις οποίες μια πιο σύνθετη εξυγίανση δεν θα είχε νόημα. Η δύσκολη διαδικασία που τελικά νομοθετήθηκε έχει ως αποτέλεσμα οι έντιμοι και υπερχρεωμένοι οφειλέτες να προτιμούν τις απευθείας ρυθμίσεις που προσφέρουν οι τράπεζες και την αναζήτηση της καλύτερης ρύθμισης που προσφέρει εκείνη τη στιγμή το δημόσιο. Αναπόφευκτα, η χρήση του νέου αυτού πλαισίου έχει κινηθεί πολύ χαμηλότερα των προσδοκιών του νομοθέτη.
- Παρόλο που το πλαίσιο του Ν4469/17 «Εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών» προβλέπει ρητά συμμετοχή του κράτους στις διαγραφές οφειλών και το άρθρ. 102 (παλιό 106δ) του Ν3588/2007 προβλέπει ρητά τη δυνατότητα παραίτησης του δημοσίου από προνόμια και εξασφαλίσεις ενοχικής ή εμπράγματης φύσης, στην πράξη οι φορολογικές αρχές δεν αναλαμβάνουν ακόμα την ευθύνη διαγραφής κεφαλαίου οφειλής ειδικά επιχειρήσεων, ενώ σχετικές οδηγίες, με σύνθετες προϋποθέσεις και στενούς περιορισμούς, υιοθετήθηκαν μόλις πρόσφατα από τα ασφαλιστικά ταμεία. Σχετικά, η ΠΟΛ (1133/2018) διασαφηνίζει περιπτώσεις στις οποίες η περιουσία του οφειλέτη ξεπερνά ορισμένα όρια, οπότε το δημόσιο δεν προτείνει καν ρύθμιση. Επίσης, η ΠΟΛ. 1055/23-03-2018 για οφειλές προς τις Δ.Ο.Υ. έως 50.000 ευρώ και η ΠΟΛ. 1116/19.06.2018 για οφειλές αντίστοιχα άνω των 50.000 ευρώ προβλέπουν μόνο διαγραφές προστίμων και προσαυξήσεων, ενώ το ίδιο ισχύει για επιχειρήσεις και στον πρόσφατο [Ν4611/2019](#). Σε ότι αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, η ΕΓΚ 31/2018 πρόσφατα περιέγραψε τις διαδικασίες που μπορούν, υπό προϋποθέσεις, να οδηγήσουν στις διαγραφές κεφαλαίου.
- Έχει αρχίσει να εδραϊώνεται η επιβολή χαρτοσήμου (ΠΔ 28/1931) σε συμβάσεις αναδοχής χρέους (στερητικής ή σωρευτικής) που συνάπτονται μεταξύ, αφενός, πιστωτικών ιδρυμάτων ή εταιριών του άρ. 1 του Ν4354/2015 και, αφετέρου, υποκειμένων μετασχηματισμών (απορροφώμενων,

επωφελομένων, νέων ή μετατρεπόμενων εταιριών) του παρόντος νόμου καθώς και των μετασχηματισμών βάσει του ΝΔ1297/1972 (Α' 217), του Ν2166/1993 (Α' 137) και του Ν4172/2013 (Α'167) και που αφορούν σε δάνεια και πιστώσεις που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα. Επιβαρύνονται και οι απορρέοντες εξ αυτών συμβατικοί τόκοι καθώς και οι απορρέουσες εξ αυτών παρεπόμενες συμβάσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης των δανείων και πιστώσεων αυτών. Έτσι, ένα δάνειο και οι τόκοι αυτοί που δεν επιβαρύνεται με χαρτόσημο και που αναδιαρθρώνεται σε ένα άλλο δάνειο που δεν θα έπρεπε να επιβαρύνεται ούτε αυτό με χαρτόσημο, στα μέσα της διαδικασίας αναδιάρθρωσης επιβαρύνεται (μαζί με τους τόκους) με χαρτόσημο, παρόλο που [η Οδηγία 2008/7/EC](#) ρητά επισημαίνει τις στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό που εισάγει μια τέτοια πρακτική.

- Οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου που γίνονται στα πλαίσια προσπαθειών αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης επιβαρύνονται σταθερά με φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου (ΦΣΚ, άρ. 17&18 Ν1676/1986), παρόλο που καταργήθηκε η επιβολή του στις ιδρύσεις νέων επιχειρήσεων, [η Οδηγία 2008/7/EC](#) ενθαρρύνει την κατάργηση του ΦΣΚ και ελάχιστα κράτη μέλη πλέον τον διατηρούν (4, περιλαμβανομένης της Ελλάδας). Έτσι, από τα €100 που εισφέρει μέτοχος ή επενδυτής για τη στήριξη επιχείρησης, τελικά απομένουν €99 για τη διάσωση και αναδιάρθρωση της επιχείρησης.
- Αποφασίστηκε με το άρ. 95 του Ν4549/2018 ότι το δημόσιο εισπράττει το ήμισυ των τόκων υπερημερίας για δάνεια που έχει εγγυηθεί και μετά την κατάπτωση της εγγύησης αυτής, κάτι που αποτελεί απόκλιση από τη διεθνώς εδραιωμένη πρακτική κατά την οποία ποτέ ο εγγυητής δε δικαιούται μέρος των τόκων. Επιπλέον, αποφασίστηκε η εξαίρεση από την εγγύηση των επιβαρύνσεων που επιβάλλει το ίδιο το κράτος στα δάνεια αυτά και συγκεκριμένα της εισφοράς του Ν128/1975 που επιβάλλεται στα δάνεια.
- Η αντικατάσταση του Ν2190/20 με το Ν4548/18 συνεπάγεται και την κατάργηση των προβλέψεων του άρ. 48 του Ν2190/20 που έδινε τη δυνατότητα σε όποιον έχει έννομο συμφέρον να αιτηθεί τη λύση της εταιρείας, μεταξύ άλλων, της οποίας τα ίδια κεφάλαια στην πράξη έχουν εξανεμιστεί (συρρικνωθεί σε κάτω του 10% του προβλεπόμενου μετοχικού κεφαλαίου). Η διάταξη αυτή εισήγαγε μέσω του εταιρικού δικαίου στην πράξη ένα κριτήριο καθαρής θέσης (balance sheet test) που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για υπαγωγή στην «ειδική διαχείριση» κατά το άρ. 68 παρ. 1 του Ν4307/14 όταν η επιχείρηση έχει ουσιαστικά πτωχεύσει αλλά η διοίκηση και οι υφιστάμενοι μέτοχοι δεν αναλαμβάνουν αποφασιστικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Έτσι δημιουργήθηκε ένα κενό και τώρα προκύπτει η ανάγκη εκ νέου εισαγωγής αντίστοιχης πρόβλεψης σε ορισμένα σημεία του προ-πτωχευτικού και πτωχευτικού δικαίου, ειδικά στο βαθμό που μια πτωχευτική απαλλοτρίωση που κινείται με πρωτοβουλία των πιστωτών πρέπει να διασφαλίζει ότι οι υφιστάμενοι μέτοχοι πράγματι δεν διατηρούν πλέον δικαιώματα με θετική οικονομική αξία. Το σχετικό κενό αναδεικνύεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, ιδιαίτερα στο βαθμό που η «ειδική διαχείριση» καλείται πλέον να καλύψει το κενό που άφησε η κατάργηση της «ειδικής εκκαθάρισης» του άρ. 106ια του Ν3588/2007 αλλά και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στο ημεδαπό δίκαιο το ορόσημο που σηματοδοτεί την πτωχευτική απαλλοτρίωση δεν είναι ορισμένο με σαφήνεια.
- Μια αναμενόμενη και ιδιαίτερα σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία για την εκλογίκευση του πλαισίου εταιρικών μετασχηματισμών υπονομεύεται από την απουσία, για την ώρα, μιας

παράλληλης προσαρμογής και λειτουργικής εναρμόνισης του φορολογικού δικαίου ([SR Θετικό αλλά μισό βήμα το νέο πλαίσιο εταιρικών μετασχηματισμών αν δεν ακολουθήσει άμεσα αντιστοίχιση με φορολογία και ειδικά κίνητρα - 11 Δεκεμβρίου 2018](#)).

Η εμπειρία του 2017 – τα προβλήματα που παραμένουν

Πλέον των προαναφερόμενων αρνητικών εξελίξεων υπάρχουν και τα προβλήματα που είχαν ήδη επισημανθεί και που ακόμα εκκρεμεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση τους ή αναδείχθηκαν κατά το 2018 στην πράξη. Συγκεκριμένα, αυτά περιγράφονται ως ακολούθως:

- Απουσιάζει ένα πλαίσιο που να διευκολύνει τη συνέχιση λειτουργίας της στην πράξη ήδη πτωχευμένης επιχείρησης με πρωτοβουλία των πιστωτών όταν διακυβεύεται η διάσωσης αξίας και θέσεων εργασίας και όταν δεν υπάρχει συναίνεση / συνεργασία με την παλιά διοίκηση / ιδιοκτησία.** Το κενό αυτό έχει δημιουργήσει ορισμένα ζητήματα τα οποία αναδείχθηκαν ιδιαίτερα κατά το 2018 όταν άρχισαν να δοκιμάζονται στην πράξη οι πλέον πρόσφατες από τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις. Συγκεκριμένα, σήμερα συνεχίζει να καθυστερεί η δυνατότητα διάσωσης πτωχευμένων στην πράξη επιχειρήσεων, που όμως έχουν μη συνεργάσιμες διοικήσεις, συνεχίζουν να λειτουργούν και έχουν σοβαρές ελπίδες ανάκαμψης εφόσον εξυγιανθεί ο ισολογισμός τους. Έτσι τίθεται αναίτια σε κίνδυνο αξία που μπορεί να διασωθεί για τους πιστωτές, ενώ το ίδιο ισχύει και για πολλές θέσεις εργασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις και ειδικά όταν η αξία των επιχειρήσεων προκύπτει από άυλα στοιχεία, και όχι ακίνητα, οι χρονοβόρες εναλλακτικές πτωχευτικές και προ-πτωχευτικές διαδικασίες ενέχουν πολύ σοβαρό κίνδυνο καταστροφής αξίας και θέσεων εργασίας. Σχετικά και όπως αναφέρθηκε, η ευέλικτη και γενικά εύχρηστη ειδική διαχείριση του άρ. 68 και επόμενων του Ν4307/14, κινείται μεν από τους πιστωτές όταν μια επιχείρηση έχει εκπληρώσει το ορόσημο της πτώχευσης αλλά εκκρεμεί μια διασαφήνιση ότι η ένταξη στη σχετική διαδικασία μπορεί να γίνει ανεξάρτητα του αν η επιχείρηση συνεχίζει να βρίσκεται σε λειτουργία και η εκ νέου εισαγωγή ενός «balance sheet test» που να διασφαλίζει ότι η πτωχευτική απαλλοτρίωση έπεται μόνο του εκμηδενισμού της αξίας των υφιστάμενων μετοχών. Επιπλέον, μετά την κατάργηση της «ειδικής εκκαθάρισης» του αρ.106ια Ν3588/07 το όριο συμμετοχής του 40% των πιστωτών, που να περιλαμβάνουν και ένα τραπεζικό ίδρυμα, στην αίτηση προκύπτει πλέον ως υπερβολικό. Παράλληλα, η εξυγίανση του Ν3588/07 (άρθρα 106 β-δ), παρόλο που έχει συγκεκριμένα πλεονεκτήματα, συνεχίζει να επιβαρύνεται με δύσχρηστες, αργές και όχι ευέλικτες διαδικαστικές προϋποθέσεις εξέτασης της αίτησης. Επίσης, κρίσιμα προϋποθέτει τη συνεργασία του οφειλέτη για την εκκίνηση της διαδικασίας ενώ οι επιλογές του πτωχευτικού δικαίου για πτώχευση σε λειτουργία δεν εξασφαλίζουν ότι η διοίκηση της επιχείρησης θα γίνει από άτομα κατάλληλων προσόντων, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην ειδική διαχείριση.
- Παραμένουν καθυστερήσεις στη λειτουργία της δικαιοσύνης. Αυτές γίνονται αισθητές ειδικά στη διαδικασία της εξυγίανσης (Ν3588/07, άρθρα 106 β-δ) καθώς εκεί μπορεί γρήγορα να μειώνεται η άυλη αξία της επιχείρησης, αλλά φυσικά επιβαρύνουν και τις άλλες περιπτώσεις.** Ως πηγή των καθυστερήσεων αναφέρεται και ότι συχνά τα περιφερειακά πρωτοδικεία δεν έχουν αναπτύξει ακόμα την εμπειρία που απαιτείται για την ταχεία και αξιόπιστη διεκπεραίωση των αιτήσεων εξυγίανσης. Τις καθυστερήσεις αυτές ευνοεί και το γεγονός ότι τα δικαστήρια δεν ελέγχουν μόνο τη νομιμότητα των αιτήσεων σχεδίων εξυγίανσης του Ν3588/07,

αλλά λόγω της διατύπωσης του άρ. 106β που προβλέπει επικύρωση «όταν πιθανολογείται ότι με το σχέδιο η επιχείρηση θα καταστεί βιώσιμη» (άρ. 106β(2α)), «εκτός αν κατά το άρ. 106β(3) έχει κοινοποιηθεί το σχέδιο σε όλους του πιστωτές και συναινούν» το δικαστήριο υπεισέρχεται συχνά και σε κρίση της οικονομικής ουσίας, που δεν θα έπρεπε να αποτελεί αρμοδιότητα του. Επίσης, πέρα από την πρόοδο που υπάρχει, πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικά βήματα η ενίσχυση του δικαστικού σώματος και η βελτίωση της οργάνωσης των δικαστηρίων.

- **Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της εξυγίανσης του N3588/07 (άρθρα 106 β-δ) εντοπίζονται σε τρία σημεία κυρίως, τα οποία απουσιάζουν από τις εναλλακτικές διαδρομές: α) Το άρθρο 106β(2δ) επιτρέπει την εξαίρεση πιστωτών από τις επιπτώσεις μιας συμφωνίας εξυγίανσης για σπουδαίο λόγο.** Η ανάγκη για σχετική ευελιξία έγινε ιδιαίτερα εμφανής σε εμβληματικές περιπτώσεις όπου επιτεύχθηκε η συνέχιση της λειτουργίας επιχειρήσεων με οφειλές σε πολλούς προμηθευτές της αγοράς, οι οποίοι μάλιστα είχαν ήδη καταβάλλει ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος για τιμολογημένες απαιτήσεις που αναγκάστηκαν να διαγράψουν και χωρίς μέχρι τώρα να μπορέσουν να τον ανακτήσουν. **β) Για την ώρα η προ-πτωχευτική εξυγίανση είναι το μοναδικό πλαίσιο που επιτρέπει κεφαλαιοποίηση οφειλών** και παράλληλα διασφαλίζει τη συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας. **γ) Δεν απαιτεί σειρά χρονοβόρων και κοστοβόρων διαδικασιών** (πχ due diligence) και απαλλάσσει τα εμπλεκόμενα μέρη αλλά και τους ενδιαφερόμενους επενδυτές από νομικούς κινδύνους που υφίστανται σε άλλες λύσεις που έχουν ως μέρος της διαδικασίας την υλοποίηση εταιρικών μετασχηματισμών.
- **Παραμένουν όμως και σοβαρές αδυναμίες στην εκποίηση πτωχευτικής περιουσίας μέσω του N3588/07.** Σε ότι αφορά την εκποίηση (άρθρα 144-145) α) η διαδικασία είναι αργή και δεν έχει ευελιξία στην εκποίηση στοιχείων ενεργητικού, καθώς απαιτείται, μεταξύ άλλων, κατώτατη τιμή εκκίνησης και η καταρχήν απόπειρα εκποίησης ως σύνολο, που δυνητικά οδηγούν σε ανάγκη επανάληψης του πλειστηριασμού η οποία όμως συνήθως γίνεται μετά από μεγάλη καθυστέρηση, β) η επιβεβαίωση του πίνακα πιστωτών προηγείται της έναρξης διαδικασίας εκποίησης στοιχείων ενεργητικού και έτσι επιβραδύνει τη διαδικασία. Επιπλέον, γ) ο σύνδικος (βλέπε [Special Report του 2017](#)) συνεχίζει να ορίζεται χωρίς να υπάρχει πρόταση ή σύμφωνη γνώμη πλειοψηφίας των πιστωτών, δ) αυτός διασφαλίζεται πλήρως έναντι ευθυνών μόνο όταν ακολουθεί την προαναφερόμενη άκαμπτη και πολύπλοκη διαδικασία εκποίησης και ε) η αμοιβή του δεν εξαρτάται από την ταχύτητα και την ανακτώμενη αξία.

Συγκεκριμένα, παρόλο που η επαλήθευση του πίνακα πιστωτών είναι απολύτως κρίσιμη για τη θωράκιση της διαδικασίας (άρ. 93 N3588/07), η πρόβλεψη που υπάρχει στο Πτωχευτικό Κώδικα για τη διαδικασία εκκαθάρισης (άρ. 135 N3588/07) είναι, στην πράξη, πολύ πιο χρονοβόρα σε σχέση με τη διαδικασία επαλήθευσης που προβλέπει η Ειδική Διαχείριση (άρ. 68(5) & 69 N4307/14), χωρίς να προσφέρει επί της ουσίας αυξημένη διασφάλιση. Κατά συνέπεια οδηγεί σε αναίτιες καθυστερήσεις στη διαδικασία διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας και αναδεικνύει το γεγονός ότι στην πράξη οι προβλέψεις της «Ειδικής Διαχείρισης» λειτουργούν πιο αποτελεσματικά.

- **Παραμένει το πρόβλημα των δικαστικών διώξεων για αναζήτηση ποινικών ευθυνών τραπεζικών στελεχών που διαγράφουν οφειλές.** Αν και μετά τις πλέον πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις για τις νέες διαγραφές το πρόβλημα φαίνεται καταρχήν να έχει υποχωρήσει,

συνεχίζονται εντατικά οι διώξεις κυρίως για παλιές ρυθμίσεις. Το προβληματικό της κατάστασης αναδεικνύει το γεγονός ότι, από νομικής πλευράς, οι διώξεις αυτές στη συντριπτική τους πλειοψηφία παραμένουν εντελώς ακατανόητες για τους ξένους ειδικούς που τις εξετάζουν. Έτσι, υιοθετήθηκε το άρ. 65 του Ν4472/2017 που εισάγει την, προαναφερόμενη, εξαίρεση από τον γενικό δικονομικό κανόνα που καλύπτει εξίσου τα στελέχη των τραπεζών και των funds.

Σχετικά, για την αντιμετώπιση του παρόμοιου προβλήματος που προέκυψε με διώξεις κατά στελεχών του ΤΑΙΠΕΔ και την κάλυψη των μελών του Δ.Σ. του ΤΑΙΠΕΔ από τους αντίστοιχους κινδύνους που δημιουργούσαν οι εις βάρος τους διώξεις τροποποιήθηκε το άρ. 9(4) του Ν3986/2011. Η τροποποίηση αυτή προσφέρει μια απόλυτη προστασία από αστικές και ποινικές ευθύνες στην περίπτωση συμβάσεων που έχουν υποστεί «προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και τη γνωμοδότηση του Σ.Ε.», και με το Ν4512/18 η σχετική προστασία επεκτάθηκε, κατόπιν επίμονου αιτήματος των θεσμών, και στα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου.

Και στις δυο προαναφερόμενες περιπτώσεις εξαίρεσης από τον γενικό κανόνα νομοθετήθηκε η υποχρέωση επαρκούς τεκμηρίωσης της κατηγορίας πριν την άσκηση δίωξης ως μέτρο προστασίας των εμπλεκόμενων στελεχών σε κρίσιμες για τη χώρα διαδικασίες.

Την ίδια ώρα το άρ. 65 του Ν4472/2017 δε φαίνεται να έχει οδηγήσει στην πλήρη εξάλειψη των χωρίς ολοκληρωμένη τεκμηρίωση ενοχής διώξεων στελεχών, ειδικά για διαγραφές που έγιναν πριν τη ψήφιση του άρ. 65 του Ν4472/2017 και, γενικά, ακόμα και σε περιπτώσεις στις οποίες ο εργαζόμενος που διέγραψε την οφειλή ακολουθούσε τις εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες που προβλέπει ο εργοδότης του. Έτσι, πολλά στελέχη της αγοράς συνεχίζουν να υφίστανται διώξεις, που συνεπάγονται μεγάλο προσωπικό και οικονομικό κόστος για την υπεράσπιση τους κατά τη διάρκεια της χρονοβόρας διαδικασίας. Σημαντικό είναι επίσης ότι καθώς η νομολογία των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων δικαστηρίων στη χώρα μας δε δημοσιοποιείται, παρά μόνο επιλεκτικά, τα εμπλεκόμενα στελέχη δεν αποκτούν έγκαιρα γνώση της διαμορφούμενης σχετικής νομολογίας.

- **Παραμένει το πρόβλημα της «αλληλέγγυας» και «εις ολόκληρο» ευθύνης, καθώς και η πρακτική να επεκτείνονται οι ποινικές διώξεις ευρέως και εν δυνάμει αορίστως και σε όποιον απλά «συμπράττει» στο αδίκημα της φοροδιαφυγής το οποίο προκύπτει «αντικειμενικά» ακόμα και όταν δεν υπάρχει εμπρόθεσμη πληρωμή βεβαιωμένων φορολογικών υποχρεώσεων από το νομικό πρόσωπο ή όταν η διαφορά στον φορολογικό έλεγχο προκύπτει με «εξωλογιστικό προσδιορισμό». Πρόβλημα δημιουργεί η, κατά παράβαση του Ενωσιακού δίκαιου (πχ, απόφαση ΔΕΚ [C-499/10](#)), χωρίς προϋποθέσεις δόλου και αμέλειας, «αλληλέγγυα ευθύνη» στελεχών έναντι των φορολογικών αρχών (άρ. 50 Ν4174/13) και ασφαλιστικών ταμείων (άρ. 31 Ν4321/15). Οι διοικητές και στελέχη επιχειρήσεων, αλλά ακόμα και απλοί υπάλληλοι όταν θεωρείται ότι έχουν «συμπράξει», μάλιστα δεν είναι μόνο «αλληλέγγυα» αλλά και «εις ολόκληρο» υπεύθυνοι, δηλαδή ο κάθε ένας χωριστά για το σύνολο των οφειλών, για κάθε οφειλή της επιχείρησης προς τις φορολογικές αρχές ανεξάρτητα του χρόνου γέννησης αυτής, ή της όποιας αποδεδειγμένης και με τεκμήρια επιμερισμένης ευθύνης ή αμέλειας τους (κάτι που απαιτείται από τη νομολογία του ΔΕΚ, πχ [C-576/15](#)). Κατά συνέπεια εφαρμόζονται σε όλους τα «διασφαλιστικά του δημοσίου συμφέροντος» μέτρα, όπως είναι η δέσμευση του 50% του υπολοίπου προσωπικών λογαριασμών ανεξάρτητα αν έχει ήδη καλυφθεί από τις δεσμεύσεις**

πολλαπλά το ύψος της επίμαχης οφειλής της επιχείρησης (άρ. 46 Ν4174/2013). Επίσης, επιβάλλεται η μη χορήγηση φορολογικής ενημερότητας ή άδειας διάθεσης προσωπικών περιουσιακών στοιχείων (η οποία απαγόρευση αίρετε δύσκολο ακόμα και όταν ο εργοδότης αποπληρώνει κανονικά ρυθμισμένες υποχρεώσεις του προς το δημόσιο ή έχει προσφύγει στα φορολογικά δικαστήρια καταβάλλοντας το νόμιμο 50% της καταρχήν βεβαιωμένης υποχρέωσης). Η υπαγωγή της επιχείρησης σε ρύθμιση των οφειλών η οποία εξυπηρετείται κανονικά δεν αρκεί για την μη αυτόματη εφαρμογή αυτών των μέτρων, εκβιάζοντας στην πράξη την άμεση εξόφληση και την μη υπαγωγή της επιχείρησης σε ρύθμιση οφειλών. Μάλιστα, την ώρα που [η ΑΑΔΕ σχεδιάζει τη σταδιακή αποδέσμευση των λογαριασμών συνεπών φορολογούμενων](#), όπως έγινε και στα πλαίσια του Ν4611/2019 για όσα φυσικά πρόσωπα εκπληρώνουν με συνέπεια τις ρυθμίσεις στις οποίες έχουν εντάξει τις οφειλές τους, δεν έχει ανακοινωθεί κάτι σχετικό με την εξάλειψη αυτής της άδικης και από νομικής πλευράς ανώμαλης κατάστασης.

Τα μέτρα αυτά υποτίθεται ότι αίρονται μετά από 5 χρόνια, χωρίς όμως να διασαφηνίζεται η διαδικασία με την οποία γίνεται αυτή η άρση και κατά συνέπεια δεν εξασφαλίζεται ότι αυτή πράγματι γίνεται.

Επιπλέον, η αδυναμία της επιχείρησης να καταβάλλει οφειλές προς το δημόσιο οδηγεί και πάλι χωρίς προϋπόθεση απόδειξης δόλου ή έστω αμέλειας, σε ποινική δίωξη διοικητών, στελεχών και υπαλλήλων που έχουν «αντικειμενική ευθύνη», δηλαδή για τους οποίους από τις αρχές κρίνεται ότι έχουν συμπράξει στην αυταπόδεικτη «φοροδιαφυγή» μόνο και μόνο επειδή η επιχείρηση χρωστάει, και πάλι χωρίς την απαιτούμενη από το ΔΕΚ προηγούμενη απόδειξη δόλου και αμέλειας ή οποιαδήποτε αναλογική στάθμιση των όποιων ευθυνών (άρ. 66-71 Ν4174/13, άρ. 25 Ν 1882/1990 [άρ 23 Ν2523 1997]).

Η δίωξη αυτή είναι αυτόματη καθώς, πλέον, με το Ν4174/13 (άρ 68 παρ. 1) η ποινική δίωξη γίνεται «αμελλητί», δηλαδή με τον οριστικό καταλογισμό και χωρίς να παρεμβάλλεται κάποια άλλη διαδικασία, όπως ζητήθηκε από τους θεσμούς λόγω αντίστοιχων πρακτικών που υπάρχουν σε άλλες χώρες, στις οποίες όμως η λειτουργία του κράτους δικαίου κινείται σε ψηλά επίπεδα. Η μόνη ασφαλιστική δικλίδα που υπάρχει είναι η δυνατότητα να αποφασίσει το ποινικό δικαστήριο, αν έτσι κρίνει, την αναβολή της ποινικής δίκης μέχρι να τελεσιδικήσει στα ημεδαπά δικαστήρια η διοικητική δίκη.

Μάλιστα, πάντα αναφερόμενοι στις χρήσεις από 1/1/2014 και ύστερα, ακόμα και με την καταβολή των οφειλόμενων δεν σταματά η δίωξη, που σημαίνει στην πράξη ότι όταν ένα νομικό πρόσωπο έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές όσοι ασκούν διοίκηση ή έχουν σχετικές θέσεις ευθύνης ή σύμπραξης κατά τις φορολογικές αρχές συνεχίζουν να διώκονται ακόμα και αν το νομικό πρόσωπο καταφέρει να εξοφλήσει τις οφειλές του, για παράδειγμα επειδή σε χρόνο ύστερο της βεβαίωσης των οφειλών επιτεύχθηκε συμφωνία πώλησης και εξυγίανσης της επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει καθώς το άρ. 66 Ν4174/13 δεν αναπαράγει την πρόβλεψη του παλαιότερου άρ 23 Ν2523 1997 που ανέφερε ότι «Η πράξη μπορεί να κριθεί ατιμώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό».

Τα παραπάνω παραμένουν ως προβληματικά σημεία παρά την έκδοση της ΠΟΛ 1209/2017. Αυτή διευκρινίζει ότι δεν ασκούνται ποινικές δίωξεις αν προκύψουν φορολογικές διαφορές που είναι «συνήθεις (απλές)» ή για θέματα ενδοομιλικών συναλλαγών. Αλλά η ΠΟΛ αυτή αφήνει σε

εκκρεμότητα τα ζητήματα που αφορούν τον ορισμό της «συνήθους (απλής) φορολογικής διαφοράς» αλλά και το γεγονός ότι οι προβλέψεις αυτές δεν καλύπτουν τις περιπτώσεις εκείνες που η φορολογική διαφορά προκύπτει όχι μετά από την απόδειξη φοροδιαφυγής αλλά έμμεσα, όπως συμβαίνει σε περιπτώσεις εξωλογιστικού προσδιορισμού εισοδήματος.

Το πρόβλημα εντείνεται επειδή τα όρια που ορίζονται για την άσκηση των ποινικών διώξεων είναι ανελαστικά (100.000 ευρώ για κάθε είδους φόρο και 50.000 για τον ΦΠΑ) και δεν αλλάζουν με το μέγεθος της επιχείρησης, γεγονός που τους στερεί την απαραίτητη αναλογικότητα. Σημειώνεται ότι επί της αρχής η αναλογικότητα έχει ήδη έχει υιοθετηθεί στις διοικητικές κυρώσεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όπου οι κυρώσεις για ανακριβή δήλωση διαβαθμίζονται ανάλογα με το ύψος του οφειλόμενου φόρου.

Το θέμα αυτό αφορά άμεσα διοικητές, στελέχη και υπαλλήλους μεγάλων επιχειρήσεων στις οποίες τα απόλυτα ποσοτικά κριτήρια εύκολα εκπληρώνονται, ακόμα και αν στην πράξη αποτελούν ελάχιστο ποσοστό των μεγεθών της επιχείρησης. Ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης, όταν το νομικό πρόσωπο μετά από έλεγχο βρίσκεται αντιμέτωπο με μια οφειλή άνω των ποσοτικών ορίων του νόμου ακόμα και μετά από εξωλογιστικό προσδιορισμό και ακόμα και αν καταβάλλει τη βεβαιωμένη οφειλή ασκώντας παράλληλα ενδικοφανή προσφυγή, οι ποινικές διώξεις προβλέπεται ότι θα ασκούνται στο σύνολο των εμπλεκόμενων φυσικών προσώπων σε αναζήτηση της «αντικειμενικής» τους ευθύνης.

Όπως ήδη ανέλυε [το Special Report του 2017](#) αυτές οι διατάξεις διευρύνουν και ενισχύουν στην πράξη τις διατάξεις που δίνουν στο δημόσιο την υπερπροτεραιότητα ως προς τους πιστωτές που δεν έχουν ενέχυρο (Άρ 975 Κωδ.Πολ.Δικ.) και του οποίου υπερισχύουν μόνο τα δικαιώματα των εργαζομένων ως πιστωτές, ενώ αποτελούν και σημαντικό πρόβλημα σε εταιρικούς μετασχηματισμούς καθώς νέες διοικήσεις αυτόματα εκτίθενται προσωπικά σε κινδύνους λόγω υφιστάμενων οφειλών της επιχείρησης που σκέπτονται να διασώσουν. Η «εις ολόκληρο» και «αλληλέγγυα» ευθύνη ενέχει πάντα τον κίνδυνο το μισθωτό στέλεχος, και οι κληρονόμοι του ελλείψει αποποίησης, να επιβαρυνθούν εις ολόκληρο με οφειλές της επιχείρησης, ενώ το ίδιο το στέλεχος βρίσκεται αντιμέτωπο με την «αντικειμενική» ποινική ευθύνη. Αυτό συνεπάγεται ένα συγκεκριμένο ρίσκο που με δεδομένη και την υψηλή και πολύ προοδευτική φορολογία καθιστά απολύτως μη ελκυστική την προσφορά θέσεων στελεχών σε τέτοια εγχειρήματα, ακόμα και όταν οι μικτές αποδοχές είναι ψηλές. Το γεγονός ότι η κατάσταση αυτή αποκλίνει ουσιαστικά από όσα ισχύουν σε ευνοούμενες χώρες στις οποίες λειτουργεί το Κράτος Δικαίου αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι αλλοδαποί θεσμικοί επενδυτές που έχουν τοποθετηθεί στην εγχώρια αγορά καθώς κατανοούν το εύρος των ευθυνών που αναλαμβάνει ένας διοικητής στην Ελλάδα πλέον αποφεύγουν συστηματικά να τοποθετήσουν αλλοδαπούς εκπροσώπους τους στα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων που έχουν αγοράσει.

Επίσης, ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης και καθώς παλιά στελέχη που ένιωθαν δεσμευμένα με τις επιχειρήσεις τους συνταξιοδοτούνται ή μεταναστεύουν στο εξωτερικό σταδιακά γίνεται όλο πιο εμφανής στην αγορά η αδυναμία προσέλκυσης ικανών και έντιμων στελεχών ειδικά από επιχειρήσεις που επιχειρούν την υλοποίηση σχεδίων αναδιάρθρωσης, τα οποία όμως ενέχουν ρίσκο. Η απομάκρυνση αυτή από το ημεδαπό επιχειρείν ικανών, έμπειρων και έντιμων στελεχών και η απροθυμία νέων ή αλλοδαπών να αναλάβουν θέσεις ευθύνης στο ελληνικό επιχειρείν

δημιουργεί σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό ουσιαστικά προβλήματα στη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Ειδικά για περιπτώσεις εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης, θα έπρεπε όσοι διοικούν αυτά τα εγχειρήματα να έχουν ευθύνες που να μην αποκλίνουν από αυτές που σήμερα έχει ο σύνδικος, ώστε να μπορούν να επικεντρωθούν στη διάσωση αξίας και θέσεων εργασίας χωρίς να βαρύνονται από δυσανάλογες ευθύνες και οφειλές που δημιούργησαν άλλοι και που αποτρέπουν οποιοδήποτε σώφρων στέλεχος από την ανάληψη τέτοιας θέσης σήμερα.

- **Για την ώρα, μόνο το πλαίσιο του Ν4469/17 για την «εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών» προβλέπει ρητά όχι μόνο σε επίπεδο Νόμου αλλά και μέσω πράξεων που επιτρέπουν την πρακτική εφαρμογή της πρόβλεψης τη διαγραφή οφειλών προς το κράτος. Αυτό δημιουργεί μια ανώμαλη κατάσταση καθώς αποτελεί μια μόνο από τις δυνητικές προπτωχευτικές διαδικασίες και μάλιστα μια με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (δεν υπάρχει κεφαλαιοποίηση χρεών ή πτωχευτική απαλλοτρίωση και η διαδικασία κινείται μόνο με πρωτοβουλία του οφειλέτη).** Έτσι, συνεχίζει να απουσιάζει από το εθνικό πλαίσιο μια απολύτως εύλογη, [και συμβατή με συστάσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας](#), εφαρμογή στην πράξη, των πλέον εν ισχύ στο εθνικό δίκαιο προβλέψεων για ισότιμη συμμετοχή του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα στις διαγραφές και σε άλλες νομοθετημένες προ πτωχευτικές διαδικασίες. Υπενθυμίζεται ότι σχετική συμμετοχή του κράτους στις διαγραφές απαιτήσεων προβλέπονταν με τη διαδικασία εξυγίανσης στο αρ. 106 δ Ν3588/2007, όπως είχε προστεθεί μέσω του άρθρου 12 Ν4013/2011, πριν μεταφερθεί στο ισχύων σήμερα αρ. 102 του Ν3588/2007. Σήμερα η διαφορετική αυτή αντιμετώπιση όπου από τη μία προβλέπεται ρητά η διαγραφή κεφαλαίου οφειλής προς το δημόσιο στα πλαίσια του «εξωδικαστικού» και από την άλλη επιτρέπεται μεν από το Νόμο αλλά δεν υποστηρίζεται με σαφείς οδηγίες ειδικά για τις διαδικασίες εξυγίανσης δημιουργεί μια θεσμική ανισορροπία ανάμεσα σε εργαλεία του προ πτωχευτικού δικαίου που στοχεύουν στο ίδιο αποτέλεσμα. Αυτό είναι η συνέχιση λειτουργίας επιχειρήσεων με διατήρηση έστω δυνητικά μερικώς (άρ 106 β-δ Ν3588/07) ή σαφώς χωρίς απομείωση (Ν4469/17) της υφιστάμενης προ της διαδικασίας μετοχικής και ιδιοκτησιακής σύνθεσης. Η ανισορροπία αυτή αποθαρρύνει την απόπειρα εξυγίανσης επιχειρήσεων με σημαντικά χρέη τόσο στον ιδιωτικό τομέα όσο και το δημόσιο, με αποτέλεσμα επιχειρήσεις τελικά να πτωχεύουν και συχνά η όποια υπολειπόμενη αξία να υστερεί κατά πολύ αυτής που θα μπορούσε να ανακτήσει το δημόσιο αν είχε μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση στο θέμα αυτό. Συμβάλλει επίσης στον αποπροσανατολισμό της στόχευσης του «εξωδικαστικού» καθώς αντί να διευκολύνει την ταχεία διαγραφή οφειλών σε περιπτώσεις μικρών και απλών περιπτώσεων επιχειρηματικών οφειλών προς τράπεζες και δημόσιο επιβάλλει την ανάπτυξη ενός πολύπλοκου ενδοδικαστικού μηχανισμού που μπορεί να διαχειριστεί θεσμικά τις πιο σύνθετες περιπτώσεις που καταρχήν αρμόζουν στη διαδικασία εξυγίανσης του Ν3588/07.
- **Παρά τις βελτιώσεις που έχει υποστεί, ο Ν3869/2010 («Νόμος Κατσέλη») συνεχίζει να απέχει από ένα πλήρες και λειτουργικό πλαίσιο πτώχευσης φυσικών προσώπων.** Λόγω της αρχικής του δομής ο σχετικός νόμος ήταν ιδιαίτερα ευάλωτος σε κακόπιστες καταχρήσεις, γεγονός που παραμένει και σήμερα παρά τις επιμέρους βελτιώσεις που έχουν γίνει. Ως αποτέλεσμα είναι σχεδόν αδύνατον να γίνει αποτελεσματική και δίκαιη διαχείριση των αιτήσεων που έχουν υποβληθεί και κατά συνέπεια όσοι πραγματικά θα έπρεπε να υπαχθούν σε ένα λειτουργικό πλαίσιο προσωπικής πτώχευσης ακόμα στερούνται της σχετικής δυνατότητας στην

Ελληνική έννομη τάξη. Παράλληλα, το γεγονός ότι δεν προβλέπεται δυνατότητα προσωπικής πτώχευσης στην περίπτωση που φυσικό πρόσωπο επιβαρύνεται από επιχειρηματικές οφειλές αν και δε διαθέτει την ιδιότητα του εμπόρου (πχ λόγω παροχής εγγυήσεων ή «αλληλέγγυας ευθύνης») συνεχίζει να δημιουργεί σημαντικά προβλήματα σε όσα φυσικά πρόσωπα έχουν διοικήσει στο παρελθόν εταιρείες που έχουν πτωχεύσει ή έχουν στην πράξη πτωχεύσει (εταιρείες zombie). Η προοπτική μαζικού αποκλεισμού από σειρά επαγγελματιών για αυτά τα φυσικά πρόσωπα, αν και εφόσον τελικά επικυρωθεί η πτώχευση των νομικών προσώπων, επίσης κρατά δέσμιο ένα αυξανόμενο αριθμό φυσικών προσώπων.

- **Παραμένουν δυνατότητες κατάχρησης του συστήματος.** Ενδεικτικά, αναφέρεται η δυνατότητα μη συνεργάσιμου οφειλέτη να καταφεύγει συστηματικά στο Συνήγορο του Καταναλωτή, εμποδίζοντας έτσι την πρόσβαση πιστωτών σε ενεχυριασμένο περιουσιακό στοιχείο που έχει επιβαρυνθεί και με στεγαστικό δάνειο, γεγονός που εντάσσει το ακίνητο στο πεδίο αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Καταναλωτή. Άλλα παραδείγματα αφορούν τη συμμετοχή θυγατρικών επιχειρήσεων μεταξύ της ομάδας των πιστωτών κατά την υποβολή αίτησης ένταξης στο άρθρο 106^α του Ν3588/07 (αίτηση για συμφωνία εξυγίανσης). Επίσης, παραμένουν δυνατότητες κατάχρησης της πρόβλεψης του άρ. 933 Κωδ.Πολ.Δικ. για αμφισβήτηση του τίτλου εκτέλεσης με την υποβολή πολλαπλών αιτήσεων του οφειλέτη σε διάφορα στάδια της διαδικασίας. Αυτό το γεγονός επιδεινώνει σημαντικά τους χρόνους εκδίκασης λόγω του ότι οι προθεσμίες που προβλέπονται δεν τηρούνται στην πράξη λόγω μεγάλου αριθμού εκκρεμών υποθέσεων στα δικαστήρια.
- **Μέσω της GDPR** φαίνεται ότι έχει καταστεί προβληματικό το worldwide asset search , γεγονός που υπονομεύει την απόκτηση εικόνας για την περιουσιακή κατάσταση στρατηγικών κακοπληρωτών και θα πρέπει να διερευνηθεί παραπέρα.
- **Παραμένουν τα σημαντικά φορολογικά ζητήματα που ήδη αναφέρθηκαν αναλυτικά.**
- **Γίνεται σταδιακά όλο και πιο εμφανής η κατάσταση κατά την οποία όταν υπάρχει απαίτηση νόμιμα εξασφαλισμένη με ακίνητο και ο οφειλέτης οφείλει ΕΝΦΙΑ, η πληρωμή του οφειλόμενου από τον οφειλέτη ΕΝΦΙΑ από τον πιστωτή είναι προϋπόθεση ώστε να μπορέσει να μεταβιβαστεί σε αυτόν το περιουσιακό στοιχείο που εξασφαλίζει την απαίτησή του.** Αυτό συμβαίνει καθώς όταν δεν υπάρχει τίμημα για να παρακρατήσει τον οφειλόμενο φόρο ο συμβολαιογράφος (άρ. 54Α παρ.3 Ν 4174/2013) αναγκαστικά ο πιστωτής θα καταβάλλει το φόρο για να μεταβιβάσει το ακίνητο. Η έλλειψη σχετικής δυνατότητας παράκαμψης της σχετικής νομοθετικής πρόβλεψης ενθαρρύνει τους οφειλέτες να μην πληρώνουν τον ΕΝΦΙΑ, μετακυλώντας στην πράξη το σχετικό βάρος στον κάτοχο της εγγύησης και πιστωτή. Σχετικά, χρειάζεται αλλαγή του αρ. 479 του Αστικού Κώδικα (ΠΔ 456/1984). Επιπλέον, χρειάζεται εκ νέου διασαφήνιση ότι αυτό το άρθρο δεν εφαρμόζει στην περίπτωση της διάθεσης περιουσιακών στοιχείων στα πλαίσια της «ειδικής διαχείρισης» του Ν 3704/14 που αναφέρει (άρ. 75 παρ 2 & 3). Αυτό συμβαίνει επειδή, παρόλο που το άρθρο αυτό ήδη ρητά αναφέρει ότι δεν εφαρμόζει στην περίπτωση του το επίμαχο άρθρο του ΑΚ και ότι η μεταβίβαση του περιουσιακού στοιχείου γίνεται «αμελλητί» με την εξόφληση του τιμήματος του πλειστηριασμού, οι φορολογικές αρχές δε λαμβάνουν υπόψη τους τη διάταξη αυτή.

- **Αναδεικνύεται κάθε μέρα και περισσότερο η χρησιμότητα ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων.** Η βάση δεδομένων που αναπτύχθηκε υπό την αιγίδα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους πλέον δείχνει να είναι χρήσιμη για ένα μόνιμο μηχανισμό, και θα έπρεπε να διατηρηθεί για την εξυπηρέτηση του. Αλλά η πρόοδος αυτή αναδεικνύει και το γεγονός ότι η Ελλάδα δε διαθέτει ένα ηλεκτρονικό, με φτηνή πρόσβαση και εγγραφή στοιχείων, μητρώο ενεχύρων.
- **Η ελλιπής αξιόπιστη πληροφόρηση για τη φερεγγυότητα ειδικά ΜμΕ αποθαρρύνει τη χρηματοδότηση προς αυτές.** Η πληροφόρηση για την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων είναι περιορισμένη. Μεγάλες επιχειρήσεις έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες διεθνών οίκων αξιολόγησης, αλλά απουσιάζει το πλαίσιο για την παροχή οικονομικών ανάλογων υπηρεσιών σε ΜμΕ, παρόλο που αυτές αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης σε χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους.

Προτάσεις ΣΕΒ ενσωματώνοντας την εμπειρία του 2018

- **Να συμπληρωθεί το υφιστάμενο πλαίσιο έτσι ώστε όταν έχουν χαθεί τα ίδια κεφάλαια των μετόχων και πλέον οι μόνοι που έχουν οικονομικές αξιώσεις κατά της εταιρίας είναι οι πιστωτές της να μην εξαρτάται η διάσωση της εταιρίας, αξίας και θέσεων εργασίας, από την βούληση των μετόχων και της διοίκησης (Δ4) ακόμα και αν η εταιρία δεν είναι σε παύση πληρωμών (άρα τυπικά δεν έχει πτωχεύσει).** Για το σκοπό αυτό απαιτείται αποτίμηση της καθαρής θέσης (balance sheet test) και πρόβλεψη για την δυνατότητα των πιστωτών να διορίζουν διοικήσεις σε εταιρίες στις οποίες η λογιστική αξία των μετοχών έχει εκμηδενιστεί. Σημασία έχει με πρωτοβουλία των πιστωτών και την έγκριση των αρχών να μπορεί να οριστεί νέα διαχείριση, ικανή και επαρκή να διοικήσει μια εν λειτουργία επιχείρηση και όχι απλά να διεκπεραιώνει την εκποίηση περιουσιακών στοιχείων. Κρίσιμο σημείο, για να προστατευθούν τα δικαιώματα των υφιστάμενων μετόχων και διοικήσεων, είναι οπωσδήποτε τα σαφή και απλά κριτήρια που να διασφαλίζουν ότι οι υφιστάμενοι μέτοχοι δεν κατέχουν πλέον ένα περιουσιακό στοιχείο με θετική καθαρή οικονομική αξία. Η σχετική πρόβλεψη θα αποτελέσει ευκαιρία να διασαφηνιστεί και στο σύνολο του ελληνικού πτωχευτικού και προ-πτωχευτικού δικαίου το ορόσημο που σηματοδοτεί την πτωχευτική απαλλοτρίωση. Προτείνεται περαιτέρω η διεύρυνση του πλαισίου της «ειδικής διαχείρισης» και η δυνατότητα εκκίνησης αυτής από το πιστωτών με το 20% των απαιτήσεων ανεξάρτητα αν περιλαμβάνουν τραπεζικό ίδρυμα καθώς και η εξάρτηση της υπαγωγής του οφειλέτη σε αυτή από την εξαφάνιση των ιδίων κεφαλαίων του (όπως περίπου ίσχυε πριν την τελευταία τροποποίηση του εταιρικού νόμου), καθώς μια τέτοια προσέγγιση θα μπορέσει να οδηγήσει ταχύτερα σε θετικά αποτελέσματα σε σύγκριση με τις επεμβάσεις που είναι απαραίτητες για να καταστεί εξίσου ευέλικτος και εύχρηστος ο Ν3588/07.
- **Για την προαναφερόμενη συμπλήρωση του πλαισίου, αλλά και για τις άλλες διαδρομές και όπου χρειάζεται, να διασφαλίζεται ότι υπάρχει:** α) ένα σαφές ορόσημο, που μπορεί να βασίζεται και στο balance sheet test, και μια σαφής διαδικασία για την ενεργοποίηση της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης και πριν από το οποίο υπάρχει η δυνατότητα για επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης, β) η ικανότητα και των πιστωτών να προτείνουν σχέδιο που εξασφαλίζει τη διατήρηση σε λειτουργία και με πτωχευτική απαλλοτρίωση μετά την εκπλήρωση αυτού του ορόσημου, γ) η

εμπιστοσύνη των πιστωτών στον ανάλογον με την περίπτωση προσόντων διαχειριστή, δ) η ως ακόλουθο αυτής της εμπιστοσύνης ευελιξία κινήσεων του που μεταφράζεται σε δυνατότητα εκποίησης στοιχείων ενεργητικού και υλοποίηση της δυνητικής απόφασης για διατήρηση εν λειτουργία με γρήγορες διαδικασίες και κυρίως να μην απαιτείται η διενέργεια πολλών και με μεγάλη καθυστέρηση πλειστηριασμών για την προς τα κάτω αναπροσαρμογή του ελάχιστου τιμήματος. Ως επιπλέον αντιστάθμισμα αυτών η διαδικασία, ε) πρέπει να γίνεται με πλήρη διαφάνεια ηλεκτρονικά, στ) να προβλέπεται η παράλληλη με τις άλλες διαδικασίες επιβεβαίωση του πίνακα πιστωτών, ζ) η αναζήτηση και ο αναλογικός επιμερισμός ευθυνών που κάμπτουν στην πράξη την αυτοτέλεια του νομικού προσώπου να γίνεται μόνο όταν τεκμηριώνεται δόλος ή βαριά αμέλεια και σίγουρα όχι αυτόματα όταν η επιχείρηση αδυνατεί να καταβάλλει φόρους ή αυτοί βεβαιώνονται εξωλογιστικά και αντίστοιχα, η) οι ποινικές ευθύνες να αναζητούνται και να επιμερίζονται μόνο αν υπάρχει αποδεδειγμένος δόλος ή αμέλεια, θ) ειδικά στην περίπτωση όσων διοικούν αναδιαρθρώσεις οι ευθύνες τους να μην ξεπερνούν αυτές που έχει σήμερα ο σύνδικος, ι) να αναπαράγεται η πρόβλεψη στο Ν4307/14 για τη δυνατότητα εξαίρεσης, για σπουδαίο λόγο, από τον πίνακα πιστωτών εμπορικών πιστωτών κατά τα πρότυπα του άρ. 106β(2δ) Ν3588/07 και στ) να επικρατήσει πλήρως η πρακτική το δικαστήριο να ελέγχει τη νομιμότητα, αλλά να μην υπεισέρχεται στην κρίση της επιχειρηματικής και οικονομικής διάστασης της αίτησης που υποβάλλεται καθώς έτσι δημιουργούνται δυνητικά αναίτιες καθυστερήσεις και αβεβαιότητες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του άρ 106β(2α) του Ν3588/07.

	Ειδική διαχείριση	Σχέδιο εξυγίανσης	Πρόταση για νέα ρύθμιση
	Ν4307/2014 άρ 68 επ.	Ν3588/2007 άρ 106 β-δ	Συμπλήρωση ειδικής διαχείρισης και βελτίωση εξυγίανσης
Σε ποιες περιπτώσεις επιχειρήσεων απευθύνεται;	Πώληση ενεργητικού.	Σε επιχειρήσεις που θα συνεχίσουν στο μεγαλύτερο μέρος τη λειτουργία και ίσως με συμμετοχή έστω και περιορισμένης της παλαιάς ιδιοκτησίας και διοίκησης	Σε πτωχευμένες επιχειρήσεις στις οποίες θα αλλάξει η διοίκηση και θα υπάρξει πτωχευτική απαλλοτρίωση αλλά που θα συνεχίσουν να λειτουργούν.
Διατήρηση ως going concern;	Στόχος είναι η εκποίηση	Ναι με συναίνεση πλειοψηφίας πιστωτών	Επέκταση Ν4307/2014 άρ 68 επ . ώστε ρητά να επιτρέπεται η υποβολή

	περιουσιακών στοιχείων.	διατήρηση της επιχείρησης ως σύνολο. Δυνατότητα κεφαλαιοποίησης οφειλών χωρίς χρήση νόμου για εταιρικούς μετασχηματισμούς και due diligence.	αίτησης και από επιχείρηση που βρίσκεται σε λειτουργία ώστε να καλυφθεί το κενό που δημιούργησε η κατάργηση του άρ. 106ια Ν3588/2007.
Ποιος υποβάλλει την αίτηση;	Οφειλέτης ή πιστωτές (40% αυτών και ένα τραπεζικό ίδρυμα).	Οφειλέτης.	Ίδανικά, υπαγωγή στην ειδική διαχείριση με αίτηση του 20% των πιστωτών και χωρίς να απαιτείται η συμμετοχή τραπεζικού ιδρύματος.
Χρειάζεται συναίνεση οφειλέτη;	Όχι. Η ικανότητα υπαγωγής όταν η εταιρεία έχει απωλέσει τα ίδια κεφάλαια της καταργήθηκε μαζί με τον Ν2190/20.	Στην πράξη ναι για να μην υπάρξει απώλεια φήμης, προμηθευτών και πελατείας.	Όταν έχουν χαθεί τα ίδια κεφάλαια των μετόχων και πλέον οι μόνοι που έχουν οικονομικές αξιώσεις κατά της εταιρίας είναι οι πιστωτές της να μην εξαρτάται η διάσωση της εταιρίας από την βούληση των μετόχων και της διοίκησης, ακόμα και αν η εταιρία δεν είναι σε παύση πληρωμών.
Δικαστήριο	Μονομελές πρωτοδικείο. Συζήτηση εντός 2μήνου από αίτηση.	Πολυμελές πρωτοδικείο. Επικυρώνει αν συναίνεση συνόλου πιστωτών κλπ. Πρόβλημα η ταχύτητα και εκπαίδευση δικαστών σε μικρά πρωτοδικεία.	Επικύρωση να γίνεται με συναίνεση πιστωτών μετά από συζήτηση σε μεγάλα πρωτοδικεία (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) ή ειδικά – ιδανικά ψηφιακά - εμποροδικεία.
Έλεγχος μόνο τυπικών προϋποθέσεων;	Ναι.	Υπεισέρεχεται στην οικονομική ουσία (άρ. 106β(2α)) εφόσον δεν υπογράφουν και συναινούν όλοι οι πιστωτές.	Να προβλέπεται πάντα μόνο έλεγχο τυπικών προϋποθέσεων.
Πτωχευτική απαλλοτρίωση;	Ναι	Κατόπιν συμφωνίας και δυναμικά μερική απομείωση συμμετοχής παλαιών μετόχων.	Να προβλέπεται πάντα μετά από σαφώς ορισμένο ορόσημο που να διασφαλίζει ότι οι υφιστάμενοι μέτοχοι δε διακρατούν πλέον μετοχές με θετική αξία.
Εξαίρεση πιστωτών από τη διαγραφή οφειλών με αιτιολόγηση;	Όχι,	Ναι όταν δικαιολογείται (άρ 106β(δ)).	Να προβλέπεται η δυνατότητα όταν δικαιολογείται σε όλες τις διαδικασίες.

Εύκολη εκποίηση περιουσίας;	Ανοιχτός διαγωνισμός χωρίς ελάχιστο τίμημα, ως σύνολο ή τμηματικά και αποδοχή τμηματικών προσφορών.	Όχι, εκτός αν είναι μέρος συμφωνίας. Η πτωχευτική εκποίηση επιβαρύνεται από τη σταδιακή μείωση των τιμών εκκίνησης δυνητικά μετά από μεγάλη καθυστέρηση επανάληψης του πλειστηριασμού. Η έναρξη της διαδικασίας επιβραδύνεται από την προηγούμενη επιβεβαίωση του πίνακα πιστωτών.	Ιδανικά, κατά το πρότυπο της ειδικής διαχείρισης σε όλες τις διαδικασίες ή ταχεία σε πολύ βραχύ χρόνο (επόμενη μέρα) επανάληψη του πλειστηριασμού, δυνητικά παράλληλα με την επιβεβαίωση του πίνακα πιστωτών. Ο τελευταίος να επιβεβαιώνεται και με την αρωγή της υποδομής που έχει αναπτυχθεί από τη ΓΓΔΙΧ.
Έλεγχος πίνακα πιστωτών;	Σύνταξη από λογιστή, αποδοχή από ειδικό διαχειριστή, παράλληλα με εκποίηση.	Βάσει βιβλίων, ελέγχει φοροτεχνικός ή ορκωτός. Προηγείται της εκποίησης και αυτό προτείνεται να αλλάξει.	Σύνταξη από λογιστή, αποδοχή από διαχειριστή της διαδικασίας, παράλληλα με εκποίηση.
Εκποίηση ενεχύρου εκτός διαδικασίας πλειστηριασμού (right of appropriation);	Όχι	Όχι	Να εισαχθεί η δυνατότητα μετά από αίτηση και όταν δεν είναι απαραίτητο για τη λειτουργία της επιχείρησης.
Ορόσημο για πτωχευτική απαλλοτρίωση	Παύση πληρωμών. Η επίκληση του άρ. 48 Ν2190/20 έχει καταργηθεί μαζί με το Νόμο αυτό.	Επαπειλούμενη αφερεγγυότητα ή παύση πληρωμών.	Παύση πληρωμών και εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων που να διασφαλίζουν ότι οι υφιστάμενοι μέτοχοι δεν διακρατούν περιουσιακό στοιχείο με θετική οικονομική αξία.
Νέο όργανο διοίκησης	Ειδικός διαχειριστής που προτείνεται από τους πιστωτές.	Κατόπιν συμφωνίας ή στην πτώχευση σύνδικος που ορίζεται από το δικαστήριο.	Μετά την εκπλήρωση του οροσήμου οι πιστωτές να μπορούν να εγκαταστήσουν διοίκηση αυξημένων προσόντων, που έχει την εμπιστοσύνη ικανού ποσοστού των πιστωτών και που να μπορεί να διασφαλίσει την επιτυχή λειτουργία της επιχείρησης. Η διοίκηση αυτή να είναι υπόλογη για ευθύνες κατά τα πρότυπα του συνδίκου.

Αποφάσεις ουσίας λαμβάνει	Το δικαστήριο.	Η διοίκηση ή ο σύνδικος.	Το δικαστήριο βάσει ταχείας διαδικασίας και μετά η ορισμένη διοίκηση.
Ελάχιστη προστασία πιστωτών που διαφωνούν	Κοινές διατάξεις.	Να μη βρεθούν σε θέση χειρότερη της εκκαθάρισης.	Να μη βρεθούν σε θέση χειρότερη της εκκαθάρισης.
Συμμετοχή δημοσίου σε διαγραφή απαιτήσεων	Διανομή εκπλειστηριάσματος κατά Κ. Πολ. Δικ.	Άρ 102 Ν3588/07 αλλά πρέπει να υποστηριχθεί με κατάλληλες ΠΟΛ και εγκυκλίους.	Σε περίπτωση πτωχευτικής απαλλοτρίωσης πάντα διανομή εκπλειστηριάσματος κατά Κ. Πολ. Δικ. Πριν την εκπλήρωση του ορόσημου, με private sector test ισότιμη συμμετοχή στις διαγραφές με private sector test.

(Δ4) Πρόταση για συμπλήρωση και βελτίωση πλαισίου και κυρίως της «ειδικής διαχείρισης».

- **Συζήτηση των αιτήσεων για εξυγίανση, ιδανικά, σε εφετεία (ή έστω σε μεγάλα πρωτοδικεία πχ περιφέρειες εφετείων, ιδανικά Αθήνα - Θεσσαλονίκη), ώστε να διασφαλίζεται ότι τα αρμόδια δικαστήρια έχουν επαρκή σχετική εμπειρία.** Στη συνέχεια, μετά την απόκτηση σχετικής εμπειρίας, μπορεί να δρομολογηθεί και η δημιουργία εξειδικευμένων εμποροδικείων, με πλήρη αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών. Παράλληλα πρέπει να διασφαλιστεί η κατάλληλη εκπαίδευση / ενημέρωση των αρμόδιων λειτουργών καθώς και η συνεχής βελτίωση της οργάνωσης των δικαστηρίων.
- **Σαφείς οδηγίες για «κούρεμα» με χρήσιμες προϋποθέσεις οφειλών φορολογικών αρχών και ασφαλιστικών ταμείων όχι μόνο στα πλαίσια του «εξωδικαστικού» αλλά και για το αρ. 102 (πρώην 106δ) Ν3588/07. Ιδανικά, μια κατάλληλη κανονιστική πράξη θα εισάγει private sector test (κανόνα σύμφωνα με τον οποίο το δημόσιο να ακολουθεί το κούρεμα που έχουν υιοθετήσει για τις δικές τους απαιτήσεις οι ιδιώτες πιστωτές) σε όλες τις προ-πτωχευτικές διαδικασίες.** Η αξιοποίηση της εμπειρίας που θα αποκτηθεί στα στεγαστικά δάνεια με τη χρήση της πρακτικής του «lead hand» μπορεί να βοηθήσει σε αυτή την κατεύθυνση. Θα πρέπει η διαδικασία αυτή να ισχύει οριζόντια για όλες τις θεσμοθετημένες προ-πτωχευτικές διαδικασίες, ώστε να μην ευνοείται μια μόνο διαδικασία η οποία όμως δεν μπορεί να εξυπηρετήσει όλες τις περιπτώσεις. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίζεται ότι το δημόσιο δεν είναι σε χειρότερη θέση από αυτή που θα προκύπτει σε περίπτωση ρευστοποίησης ενώ μπορεί να τεθούν και ανώτατα όρια στις διαγραφές και την περίοδο αποπληρωμής.
- **Μετασχηματισμός υποδομής και πλαισίου του Ν4469/17 «Εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών» σε ένα διαρκές πλαίσιο αντιμετώπισης των οφειλών ΜμΕ προς τις τράπεζες και το δημόσιο, αλλά σε σχέση με σήμερα ως ελαφρύτερο σχήμα με την εισαγωγή του private sector test, ώστε να διευκολύνει τη διαχείριση των οφειλών ΜμΕ που έχουν οφειλές κυρίως προς το δημόσιο και τις τράπεζες.**

Συγκεκριμένα, επαναφορά του αρχικού σχεδίου του Ν4307/14 που αφορούσε την πραγματικά εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών των μικρών επιχειρήσεων (π.χ με τζίρο έως € 4

εκατ., διπλάσιο του ευρωπαϊκού ορόσημου για πολύ μικρές επιχειρήσεις). Σύμφωνα με την προτεινόμενη διαδικασία α) συντονιστής της διαδικασίας ρύθμισης είναι η τράπεζα με το μεγαλύτερο χρέος, β) αν ο οφειλέτης συμφωνούσε τους όρους ρύθμισης του χρέους με την τράπεζα (απομείωση χρέους, χρόνος αποπληρωμής κλπ.) η συμφωνία αυτή δέσμευε αυτόματα και το δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, παρακάμπτοντας έτσι πλήρως και τα προβλήματα που δημιουργεί η ανάληψη ευθύνης από στελέχη του δημοσίου που καλούνται να εγκρίνουν διαγραφές απαιτήσεων του και γ) η αποπληρωμή του δημοσίου και των ασφαλιστικών ταμείων γινόταν με ακριβώς τους ίδιους όρους με αυτούς που συμφωνήθηκαν με την τράπεζα. Περιορισμοί στη ρύθμιση των χρεών στο δημόσιο ή στα ασφαλιστικά ταμεία εισάγουν ασφαλιστικές δικλίδες, όπως ενδεικτικά 1) ότι η θέση τους μετά την ρύθμιση δεν είναι χειρότερη από αυτή που θα ήταν σε περίπτωση ρευστοποίησης και 2) υπάρχουν περιορισμοί όπως ενδεικτικά για το ανώτατο ποσοστό απομείωσης χρέους και την ανώτατη περίοδο αποπληρωμής.

Επιπλέον, επιχειρήσεις που έχουν υποβάλει αίτηση ένταξης στον «εξωδικαστικό» και που τελικά δεν μπορούν να εξασφαλίσουν συμφωνία στα πλαίσια του να μπορούν εύκολα να μεταφερθούν σε άλλες διαδρομές του Ν3588/07 και 4307/14.

- **Να εισαχθεί η δυνατότητα συμφωνίας για εκποίηση ενεχύρου εκτός πλειστηριασμού (right of appropriation by the lender).** Η διενέργεια πλειστηριασμού ενισχύει τη διαφάνεια. Από την άλλη, η ύπαρξη ενεχύρου επί συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου δεν διασφαλίζει, τελικά, τον πιστωτή στο βαθμό που το εκπλειστηρίασμα διανέμεται βάσει πίνακα διανομής. Μετά από κατάλληλη άδεια να μπορεί να εκποιείται περιουσιακό στοιχείο που βαρύνεται από ενέχυρο εκτός των άλλων διαδικασιών ρευστοποίησης. Στην περίπτωση που η επιχείρηση συνεχίζει να λειτουργεί να υπάρχει ως προϋπόθεση το περιουσιακό στοιχείο να μην είναι κρίσιμο για τη λειτουργία της επιχείρησης.
- **Εκ νέου εξέταση του πλαισίου που αποτελεί τη βάση ποινικών δίωξεων στελεχών που διαγράφουν οφειλές (Αρ. 65 Ν4472/2017).** Ένα κριτήριο θα μπορούσε να είναι να υπάρχει δίωξη μόνο αν και ο οργανισμός στρέφεται κατά του στελέχους, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΠΔ258/1986, άρθρα 27, 43(1) και 43(2)) θα οδηγούν σε δίωξη μόνο όταν υπάρχει, πέρα από απλή ένδειξη, και σοβαρός λόγος. Επιπλέον, θα βοηθούσε στη μείωση της δικαστικής ύλης η ενίσχυση της διαφάνειας μέσω έγκαιρης (κατά προτίμηση ηλεκτρονική) καθολικής και δημόσιας πρόσβασης στη νομολογία των δικαστηρίων όλων των βαθμών.
- **Ευθύνες στελεχών επιχειρήσεων για χρέη επιχείρησης περιορισμένης ευθύνης προς το δημόσιο να αναζητούνται μόνο αν αποδεικνύεται δόλος ή αμέλεια και πρέπει να επιμερίζονται αναλογικά.** Στην πράξη αυτό σημαίνει επαναφορά, χωρίς να καθίσταται εφικτή μια κακόπιστη κατάχρηση κατά των συμφερόντων του δημοσίου, στην Ελληνική έννομη τάξη της έννοιας της περιορισμένης ευθύνης, με κάμψη της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου και αναζήτηση από το δημόσιο ευθυνών σε στελέχη και μετόχους μόνο υπό την προϋπόθεση ύπαρξης δόλου ή αμέλειας, ειδικά όταν υπάρχει μη καταβολή οφειλών προς το δημόσιο από το νομικό πρόσωπο λόγω αδυναμίας ή αυτές προκύπτουν μετά από εξωλογιστικό προσδιορισμό. Αυτό προϋποθέτει κατάργηση της «αλληλέγγυας ευθύνης» και της «εις ολόκληρο» ευθύνης, που αναζητάται από τις αρχές στο σύνολο της από όλους τους προσδιορισμένους σήμερα υπόχρεους φυσικά πρόσωπα για οφειλές του νομικού προσώπου αυτόματα και χωρίς απόδειξη δόλου,

αμέλειας και χωρίς αναλογικό των ευθυνών επιμερισμό ειδικά στις προαναφερόμενες περιπτώσεις. Κατά προέκταση, εκλογίκευση και των περί διασφαλιστικών μέτρων διατάξεων ώστε να μην επιβαρύνονται τα στελέχη επιχειρήσεων ειδικά όταν επί της ουσίας η απαίτηση του δημοσίου είναι διασφαλισμένη ή ρυθμισμένη από φερέγγυο νομικό πρόσωπο με ιστορικό υψηλής συμμόρφωσης. Οι υφιστάμενες υπερβολές, που αναζητούν αυτόματα τις ευθύνες αυτές χωρίς προηγούμενη απόδειξη δόλου ή αμέλειας και χωρίς να διαχέεται η ευθύνη μετά από επαρκή τεκμηρίωση ευθυνών, δεν αντίκεινται μόνο στο ενωσιακό δίκαιο αλλά επιπλέον αποθαρρύνουν στην πράξη ικανά και έντιμα στελέχη όχι μόνο από την εμπλοκή σε επιχειρηματικά ημεδαπά εγχειρήματα αλλά και ειδικότερα από τη διοίκηση εγχειρημάτων αναδιάρθρωσης. Συνεπώς ειδική μνεία πρέπει να γίνει για την εκλογίκευση του πλαισίου ευθυνών για στελέχη που αναλαμβάνουν να διοικήσουν επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια εξυγίανσης και της διαχείρισης υπό αναδιάρθρωση επιχειρήσεων. Αυτά τα στελέχη πρέπει να ευθύνονται μόνο για βαριά αμέλεια ή δόλο κατά τα πρότυπα του συνδίκου.

- Αποκατάσταση, χωρίς να περιορίζεται η ικανότητα του δημοσίου να ασκεί διώξεις όταν πραγματικά αυτό δικαιολογείται, ενός εύλογου, και συμβατού με το ενωσιακό δίκαιο, πλαισίου άσκησης ποινικών διώξεων, που αφορά την αναζήτηση ποινικών ευθυνών στα στελέχη επιχειρήσεων κυρίως για ζητήματα οφειλών των επιχειρήσεων στις φορολογικές αρχές και τα ασφαλιστικά ταμεία.** Και αυτή η εκλογίκευση πρέπει να περιλαμβάνει 1) την άσκηση διώξεων μόνο μετά την απόδειξη δόλου ή αμέλειας και όχι βάση «αντικειμενικής ευθύνης», ειδικά στις περιπτώσεις εξωλογιστικού προσδιορισμού ή αδυναμίας καταβολής βεβαιωμένων οφειλών από νομικό πρόσωπο, 2) την εξειδίκευση του ορισμού της «απλής (συνήθους) λογιστικής διαφοράς» και την επέκταση των προβλέψεων μη αυτόματης άσκησης δίωξης και σε περιπτώσεις εξωλογιστικού προσδιορισμού εισοδήματος, 3) τη δυνατότητα αναστολής των διώξεων με την εξόφληση της οφειλής και οπωσδήποτε όταν αυτή προκύπτει στα πλαίσια κεφαλαιακής ενίσχυσης στα πλαίσια αναδιάρθρωσης, 4) για στελέχη επιχειρήσεων τον καθορισμό των ορίων για άσκηση ποινικής δίωξης και ως ποσοστά των μεγεθών της επιχείρησης και όχι μόνο ως απόλυτα μεγέθη όπως ισχύει σήμερα, 5) τη μη άσκηση διώξεων όταν καταβάλλεται το 50% και γίνεται προσφυγή στη ΔΕΔ ειδικά για περιπτώσεις που δεν αφορούν με δόλο απόκρυψη φορολογητέας ύλης και χρήση πλαστών & εικονικών στοιχείων και μέχρι ολοκλήρωσης της δικαστικής διαδικασίας ή την εξόφληση μετά από συμβιβασμό, 6) αντίστοιχες εκλογικεύσεις στον Τελωνειακό Κώδικα (Ν2960/2001, Άρ. 161-162) και 7) να προστατευτούν από τις υφιστάμενες σήμερα υπερβολές κατά προτεραιότητα όσοι εμπλέκονται στη διοίκηση εγχειρημάτων αναδιάρθρωσης, με τις ευθύνες τους να προϋποθέτουν βαριά αμέλεια ή δόλο κατά τα πρότυπα του συνδίκου.
- Παραπέρα θωράκιση του πλαισίου από δυνατότητες κατάχρησης, με έμφαση ειδικά του πλαισίου προσωπικής πτώχευσης (Νόμου Κατσέλη).** Εκκαθάριση των εκκρεμών υποθέσεων του «Νόμου Κατσέλη» με κατά προτεραιότητα διεκπεραίωση των καλόπιστων αιτήσεων με πραγματικό έρεισμα. Γενικότερα, περιορισμός της δυνατότητας υποβολής συνεχών ανακοπών και αμφισβήτησης του τίτλου εκτέλεσης αλλά και υποβολής αιτήσεων προς το Συνήγορο Καταναλωτή οφειλετών με σημαντικά προσωπικά περιουσιακά στοιχεία ή καταχρηστικής εμφάνισης θυγατρικών επιχειρήσεων ως πιστωτές.
- Δυνατότητα επαγγελματικής επαναδραστηριοποίησης στα πλαίσια της «δεύτερης ευκαιρίας».** Σήμερα, όποιος έχει εγγραφεί στα μητρώα πτωχεύσεων δεν μπορεί πλέον να λάβει

πιστοποιητικό περί μη πτώχευσης, γεγονός που την ή τον αποκλείει από ένα μεγάλο εύρος επαγγελματών και οικονομικών δραστηριοτήτων. Έτσι, η χώρα κατατάσσεται ανάμεσα σε εκείνες τις χώρες της Ε.Ε. [στις οποίες σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) η πτώχευση έχει ευρύτερες συνέπειες. Αυτός ο περιορισμός δεν θα πρέπει να είναι γενικευμένος, αλλά να ισχύει μόνο όταν δικαιολογείται.

- **Αυτόματη απαλλαγή από χρέη στην περίπτωση έντιμης πτώχευσης μετά την παρέλευση του προβλεπόμενου χρονικού διαστήματος.** Η απαλλαγή του έντιμου πτωχού θα πρέπει να είναι αυτόματη και να μην προϋποθέτει απόφαση δικαστηρίου. Ρητά θα πρέπει να περιλαμβάνει και χρέη προς το δημόσιο στην πράξη και σε όλες τις πτωχευτικές διαδρομές, με επέκταση των υφιστάμενων προβλέψεων ακόμα και όταν φυσικό πρόσωπο που δε διαθέτει ιδιότητα εμπόρου αλλά βαρύνεται με χρέη επιχειρήσεων λόγω αλληλέγγυας ευθύνης ή παροχής εγγυήσεων.
- **Χρήση του, σε μόνιμη λειτουργία, πλαισίου και των υποδομών που έχουν αναπτυχθεί ως βάση ενός μόνιμου μηχανισμού πληροφόρησης των πιστωτών στα πλαίσια προ-πτωχευτικών διαδικασιών. Επίσης, χρήση της υποδομής για περιπτώσεις στις οποίες όταν οι διοικήσεις αντιλαμβάνονται ότι η επιχείρηση θα αντιμετωπίσει πρόβλημα μπορεί να καλούν του πιστωτές (early warning mechanism).** Η χρήση των σχετικών υποδομών μπορεί να διευκολύνει σημαντικά τη διασαφήνιση και την επιτάχυνση των διαδικασιών σε προ-πτωχευτικές αλλά και πτωχευτικές διαδικασίες. Επίσης, αυτός ο μηχανισμός μπορεί να αποτελέσει και δομικό στοιχείο της απομάκρυνσης από την «αλληλέγγυα» και «εις ολόκληρόν» ευθύνη, καθώς και της χωρίς προϋπόθεση άσκησης ποινικών διώξεων, όπως ισχύει σήμερα, καθώς η έγκαιρη χρήση του μηχανισμού αυτού θα προσφέρει καταρχήν τεκμήριο έλλειψης δόλου και επιμελούς συμπεριφοράς.
- **Ένα ηλεκτρονικό, ευρείας πρόσβασης και φτηνό στη χρήση μητρώο ενεχύρων.** Σήμερα εμπράγματα εξασφάλισης έχουν ισχύ εφόσον εγγράφονται (με σχετικά μεγάλο κόστος) στο οικείο υποθηκοφυλακείο. Χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες ισχύουν και για τη λήψη σχετικής ενημέρωσης από ενδιαφερόμενο αλλά και την άρση της εξασφάλισης. Θα έπρεπε να υπάρχει φτηνή, σε πρόσβαση και χρήση, ηλεκτρονική βάση με τις πληροφορίες αυτές και η εγγραφή μιας απαίτησης στο μητρώο αυτό ενεχύρων να αρκεί για την κάμψη της υπερπροτεραιότητας του δημοσίου έναντι ανέγγυων πιστωτών.
- **Δημιουργία πλαισίου για την παροχή από ιδιώτες υπηρεσίας πιστοποίησης πιστοληπτικής ικανότητας από ημεδαπές επιχειρήσεις.** Με τον τρόπο αυτό οι πολλές ελληνικές επιχειρήσεις που είναι μικρού μεγέθους για τα διεθνή δεδομένα και συνεπώς το κόστος των ανάλογων υπηρεσιών που προσφέρουν διεθνείς οργανισμούς είναι για αυτές απαγορευτικό μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε μια σχετική υπηρεσία που θα ενισχύσει σημαντικά την ικανότητα τους να αποκτήσουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους.
- **Επίλυση των πολλών και σοβαρών φορολογικών θεμάτων που αφορούν τη φορολογική διαχείριση εξυγιάνσεων και μετασχηματισμών.** Πάγια, εύλογα, δίκαια και συμβατά με τον ενωσιακό δίκαιο και πεπραγμένο αιτήματα της αγοράς είναι:

α) **Η ταχεία επιστροφή ΦΠΑ και φόρου εισοδήματος που έχει καταβληθεί και αναλογεί σε απαιτήσεις που διαγράφονται** μέσω προ-πτωχευτικών διαδικασιών και με εύλογες τυπικές προϋποθέσεις και σε συμμόρφωση με την πρόσφατη απόφαση 355/2019 του ΣΤΕ.

β) **Την οριστική επίλυση του ζητήματος του φορολογικού χειρισμού της ωφέλειας από διαγραφή** οφειλής ώστε να μην φορολογείται ως εισόδημα, είτε αποτελεί διαγραφή τραπεζικού δανείου ή άλλης οφειλής, ανεξάρτητα αν το διαγραφόμενο στα πλαίσια προ-πτωχευτικών διαδικασιών ποσό αποτελεί απαίτηση τραπεζικού ιδρύματος ή άλλου πιστωτή.

γ) **Κατά προέκταση των παραπάνω την κατά προτεραιότητα θεσμοθέτηση της δυνατότητας των επιχειρήσεων να συμψηφίζουν ζημιές με μελλοντικά κέρδη όχι μόνο για 5 έτη, αλλά τουλάχιστον για 10 έτη** ή και χωρίς χρονικό περιορισμό όπως ισχύει στην πλειοψηφία των κρατών μελών και όπως προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο σχέδιο Οδηγίας για την CCTB.

δ) **Διασφάλιση ότι δεν θα επιβάλλονται επιβαρύνσεις (πχ χαρτόσημα του ΠΔ 28/1931) σε συναλλαγές που τροποποιούν δανειακές συμβάσεις μέσω αναδιαρθρώσεων** ή του σχετικού με τη διαχείριση NPEs πλαισίου ή μέσω διαγραφών και αλλαγής δικαιούχου της απαίτησης ή του οφειλέτη στα πλαίσια αυτών των διαδικασιών.

ε) **Κατάργηση του Φόρου Συγκέντρωσης Κεφαλαίου** (άρ. 17&18 Ν1676/1986) που επιβαρύνει μεταξύ άλλων τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου που γίνονται στα πλαίσια εξυγίανσης και αναδιαρθρώσεων.

στ) **Διασφάλιση ότι ο δανειστής που διεκδικεί σε πλειστηριασμό ή στον οποίο εκχωρείται περιουσιακό στοιχείο έναντι οφειλών δεν βαρύνεται πχ από τον ΕΝΦΙΑ** που δεν έχει καταβάλλει ο οφειλέτης. Στην περίπτωση της εκποίησης στα πλαίσια της «ειδικής διαχείρισης» απαιτείται εκ νέου και ισχυρότατη διευκρίνιση που να διασφαλίζει ότι η ήδη ισχύουσα σαφέστατη σχετική νομοθετική διάταξη θα εφαρμόζεται.

ζ) **Αποκατάσταση της διεθνώς αποδεκτής αρχής που θέλει ο εγγυητής να μη λαμβάνει μέρος των τόκων** και επίσης κατάργηση της πρόσφατα εισαχθείσας στη νομοθεσία πρόβλεψης ο δανειστής (εν προκειμένω τράπεζα) μη ενήμερου δανείου που έχει εγγύηση του δημοσίου να υποχρεώνεται να καταβάλλει την εισφορά του Ν128/75 που επιβαρύνει όλα τα δάνεια και ειδικά εν προκειμένω τα δάνεια προς επιχειρήσεις.

η) **Η ιδιαίτερα σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία για την εκλογίκευση του πλαισίου εταιρικών μετασχηματισμών δεν μπορεί να αποδώσει όσο εκκρεμεί η παράλληλη προσαρμογή και λειτουργική εναρμόνιση του φορολογικού δικαίου.** Η σχετική πρωτοβουλία που έχει ανακοινωθεί αναμένεται από την αγορά.

Συμπεράσματα

Η επίλυση των προαναφερόμενων προβλημάτων αποτελεί προϋπόθεση ώστε να υποστηριχθεί ουσιαστικά και αποτελεσματικά:

- Η ταχύτερη εξυγίανση / αναδιάρθρωση επιχειρήσεων και κατά προέκταση διάσωση αξίας και θέσεων εργασίας.
- Η ταχύτερη απελευθέρωση ρευστότητας από το τραπεζικό σύστημα που θα διευκολύνει τη χρηματοδότηση της οικονομίας.
- Η μόνιμη βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης της επιχειρηματικής αποτυχίας και κατά προέκταση και η μείωση του φόβου αποτυχίας που σήμερα αποθαρρύνει σε σημαντικό βαθμό τους Έλληνες από την επιχειρηματική πρωτοβουλία. Έτσι θα υπάρξει δημιουργία θέσεων εργασίας που είναι απαραίτητες για την ανόρθωση του κοινωνικού ιστού, αλλά και τη δημοσιονομική εξυγίανση.

Η εμπειρία του παρελθόντος επιβεβαιώνει ότι σε σχέση με τη διαχείριση των επιπτώσεων της επιχειρηματικής αποτυχίας η ταχύτητα και η αποτελεσματικότητα εξασφαλίζονται μόνο όταν αντιμετωπίζονται όλες οι σημαντικές αδυναμίες και παραλείψεις του σχετικού πλαισίου. Συνεπώς, και με δεδομένο το γεγονός ότι η απομάκρυνση των σημαντικών αδυναμιών που απομένουν στο μεγαλύτερο μέρος μπορεί να γίνει μέσω εύστοχων παρεμβάσεων στο θεσμικό πλαίσιο, είναι επιτακτική η ταχεία αντιμετώπιση των προαναφερόμενων προβλημάτων που παραμένουν.

Οι παρεμβάσεις αυτές για να είναι αποτελεσματικές πρέπει να έχουν ξεκάθαρη στόχευση α) ως προς την ταχεία και αποτελεσματική διαχείριση της οικονομικής πραγματικότητας με τρόπο που να μεγιστοποιεί την αξία και να διασώσει δραστηριότητες και θέσεις εργασίας όπου μπορεί να διασωθούν και β) να διασφαλίσει ότι δίνεται η δυνατότητα και υποστήριξη που απαιτείται ώστε τα φυσικά πρόσωπα που έχουν πτωχεύσει έντιμα να μπορέσουν με ταχύτητα να ενεργοποιηθούν πάλι οικονομικά, εξασφαλίζοντας τον βιοπορισμό τους και συνεισφέροντας στην ανάκαμψη της οικονομίας. Για τα άτομα που έχουν πτωχεύσει έντιμα η υπονόμηση της ικανότητάς τους να επιχειρήσουν εκ νέου συχνά προκαλεί ζημιά πολύ μεγαλύτερη από την όποια περιουσία έχασαν κατά την πτώχευσή τους και ένα πλαίσιο που διευκολύνει την επαναδραστηριοποίηση τους αποτελεί μια πολύ σημαντική και χρήσιμη βοήθεια που μπορεί να τους προσφέρει η πολιτεία.

Αν και τα ζητήματα που καταγράφονται είναι αρκετά, η επίλυση τους απαιτεί περιορισμένες και στοχευμένες παρεμβάσεις στο υφιστάμενο πλαίσιο και συνολικά θα οδηγήσει στην πλήρη ενεργοποίηση των πολλών και πράγματι σημαντικών βελτιώσεων που έχουν ήδη υλοποιηθεί, χωρίς όμως να καταφέρουν έως τώρα να φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Αυτή η ενεργοποίηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία και όσων άλλων προσπαθειών καταβάλλονται για την εκκαθάριση της κληρονομιάς που άφησε η κρίση ειδικά στο επιχειρηματικό τοπίο αλλά και την αποκατάσταση συνθηκών ομαλής χρηματοδότησης της ιδιωτικής οικονομίας.

Το κόστος της ολιγωρίας για την οικονομία και κοινωνία είναι υψηλότατο κάθε μέρα που αναβάλλεται.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€325 δισ.
69% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€61 δισ.
51% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€66 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,0 δισ.**
41% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
197.000
10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€4,9 δισ.
18% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δισ.
23% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
27% συνόλου****

* 21.075 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2017 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP
** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων
*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ
**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

